

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I N F O R M A C I J A

**O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 06. 2008.**

Sarajevo, august/kolovoz 2008.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 30. juna 2008. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I	U V O D	1
II	POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH	2
	1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
	1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
	1.2. Struktura vlasništva	2
	1.3. Kadrovi	6
	2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
	2.1. Bilans stanja	8
	2.1.1. Obaveze	13
	2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	16
	2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	19
	2.2. Profitabilnost	25
	2.3. Likvidnost	30
	2.4. Devizni rizik	34
III	ZAKLJUČCI I PREPORUKE	36
	P R I L O Z I	

I UVOD

Bankarski sektor u Federaciji BiH u prvoj polovini 2008. godine nastavio je s umjerenim rastom, te zadržao pozitivne trendove razvoja i stabilizacije iz prethodnog perioda. Uz okrupnjavanje najvećih banaka, te zaoštavanje konkurencije, banke su nastavile sa širenjem mreže svojih organizacionih dijelova. Banke iz Federacije BiH otvorile su 40 novih organizacionih dijelova (jedan otvoren u Brčko Distriktu), a na kraju prve polovine 2008. godine u bankama bilo je ukupno zaposlenih 7.842 radnika.

Sa 30.06.2008. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imala je 21 banka (HVB Central Profit Banka d.d. Sarajevo je krajem februara 2008. pripojena UniCredit Zagrebačkoj banci d.d. Mostar), a privremenu upravu imale su UNA banka d.d. Bihać, Hercegovačka banka d.d. Mostar i Privredna banka d.d. Sarajevo.

Ukupna bilansna suma banaka u Federaciji BiH na dan 30.06.2008. godine iznosila je 14,9 milijardi KM, što je za 5% ili 708 miliona KM više u odnosu na kraj 2007. godine. Većina banaka u posmatranom periodu imala je porast bilansne sume između 4% i 15%, a i dalje je evidentna dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 80% tržišta (na kraju 2007. godine 74,4%), kredita i depozita.

Priliv novog, svježeg kapitala kroz dokapitalizaciju četiri banke, te dobit ostvarena u prvoj polovini 2008. godine rezultiralo je povećanjem kapitala za 83 miliona KM ili 6%, tako da je s 30.06.2008. godine kapital iznosio 1,6 milijardi KM (regulatorni kapital banaka iznosio je dvije milijarde KM).

Snažan rast kredita nastavljen je i u drugom kvartalu 2008. godine što je kumulativni rast za šest mjeseci 2008. godine od 14% ili 1,25 milijardi KM (sa 30.06.2008. krediti su iznosili 10,13 milijardi KM). Tri najveće banke u Federaciji BiH povećale su kreditne plasmane za 740 miliona KM, što je 63% ukupnog povećanja na nivou bankarskog sektora (tri najveće banke s iznosom kredita od 6,9 milijardi KM imaju učešće od 68% u ukupnim kreditima na nivou sistema).

Kredit plasirani privatnim preduzećima su porasli za 17% ili 687 miliona KM, a stanovništvu za 12% ili 519 miliona KM, a njihovo učešće s 30.06.2008. godine iznosi 46,2%, odnosno 49,2%. S aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, već duži period najveće učešće od cca 71% imaju krediti odobreni za finansiranje potrošnih dobara (uključeno kartično poslovanje), na stambene kredite se odnosi 23%, a s preostalih 6% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Depoziti su za šest mjeseci 2008. godine ostvarili rast od 4% ili 381 milion KM, tako da su s učešćem od 70,9% i iznosom od 10,6 milijardi KM i dalje najznačajniji izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. U okviru depozita posebno treba istaći umjeren i stabilan rast štednje koja je povećana za 6,1% ili 250 miliona KM i dostigla iznos od 4,37 milijardi KM. Od ukupno ostvarenog povećanja 65% ili 162 miliona KM odnosi se na tri najveće banke u sistemu.

Banke u F BiH na kraju prve polovine 2008. godine ostvarile su dobit u iznosu od 29 miliona KM, što je značajno smanjenje od 64% u odnosu na isti period 2007. godine, a što je svega 27% ostvarene dobiti u 2007. godini. Na osnovu analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu produktivnosti i efikasnosti poslovanja, ukupna profitabilnost sistema je značajno pogoršana u odnosu na isti period 2007. godine, a nepovoljan finansijski rezultat najvećim dijelom je vezan za gubitke-rashode iz poslova trgovanja vrijednosnim papirima, najviše kod jedne banke, zatim za rast troškova finansiranja-kamatnih rashoda, odnosno smanjenje neto kamatnog prihoda, a manjim dijelom i pogoršanje kvaliteta aktive i rast nekvalitetne aktive.

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 06. 2008. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imala je 21 banka. Broj banaka je manji za jednu u odnosu na 31. 12. 2007. godine. Data je saglasnost za statusnu promjenu pripajanja HVB Central Profit Banke d.d. Sarajevo UniCredit Zagrebačkoj banci d.d. Mostar koja je istovremeno promijenila naziv u UniCredit Bank d.d. Mostar. Proces pripajanja je završen 29. 02. 2008. godine.

Privremenu upravu sa 30. 06. 2008. godine imale su tri banke (UNA banka d.d. Bihać, Hercegovačka banka d.d. Mostar i Privredna banka Sarajevo d.d. Sarajevo).

U prvoj polovini 2008. godine banke su nastavile sa širenjem mreže svojih organizacionih dijelova. Banke iz Federacije BiH otvorile su 40 novih organizacionih dijelova, a istovremeno je jedan organizacioni dio zatvoren. Od novootvorenih, jedan je otvoren u Brčko Distriktu. U odnosu na 31. 12. 2007. godine kada su banke imale 569 organizacionih dijelova, navedeno predstavlja porast od 7,03%.

Sa 30. 06. 2008. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 54 organizaciona dijela u Republici Srpskoj, a 11 banaka je imalo 16 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Šest banaka iz Republike Srpske imale su 22 organizaciona dijela u Federaciji BiH.

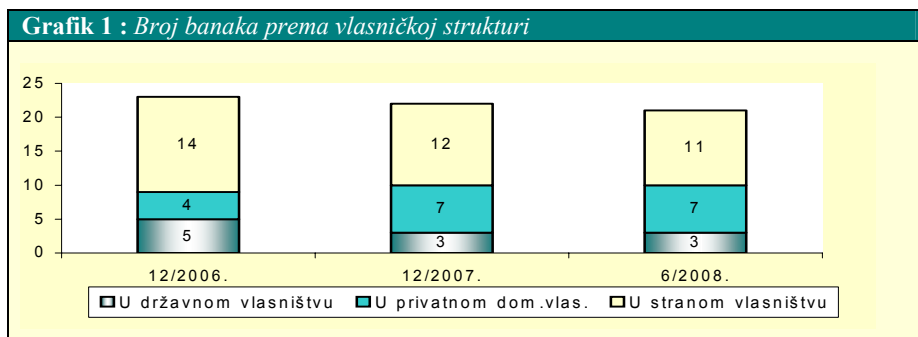
Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 30. 06. 2008. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 14 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 06. 2008. godine ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama² je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 18 banaka (86%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu³ 3 banke (14%)

Od 18 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, sedam banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 11 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

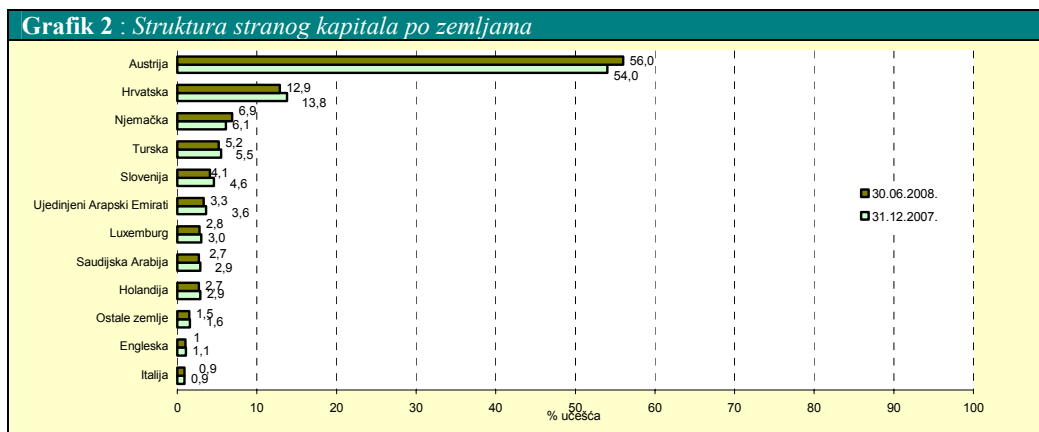

¹ Kriterij podjele banaka po vrsti vlasništva je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

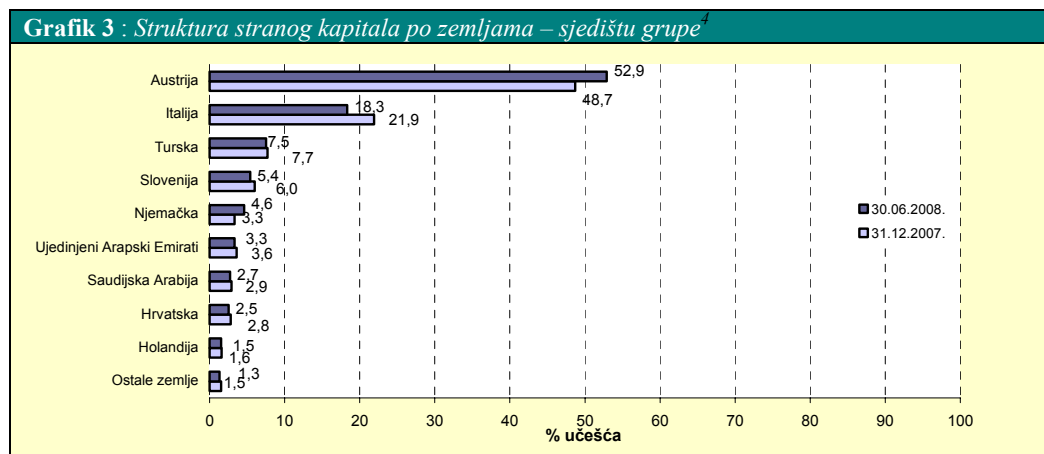
² Na osnovu dobijenih dokumenata, kao i registracija kod nadležnih institucija svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa 30.06.2008.godine.

³ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

Ako se analizira samo strani kapital po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 06. 2008. godine 56% stranog kapitala bilo je u vlasništvu dioničara iz Austrije, zatim 12,9% se odnosi na dioničare iz Hrvatske, dok su ostale zemlje imale učešće manje od 7%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju na kraju prve polovine 2008. godine takođe je najveće učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije (52,9%), a slijede italijanske banke s učešćem od 18,3%. Ostale zemlje imaju učešća manja od 7,5%.

Manje promjene u vlasničkoj strukturi, po oba navedena kriterija, u posmatranom periodu 2008. godine rezultat su izvršene dokapitalizacije u dvije banke u većinskom vlasništvu banaka iz Austrije, što je dovelo do povećanja učešća kapitala iz ove zemlje za dva procentna poena, odnosno prema sjedištu grupe za 4,2 procentna poena.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁵.

⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

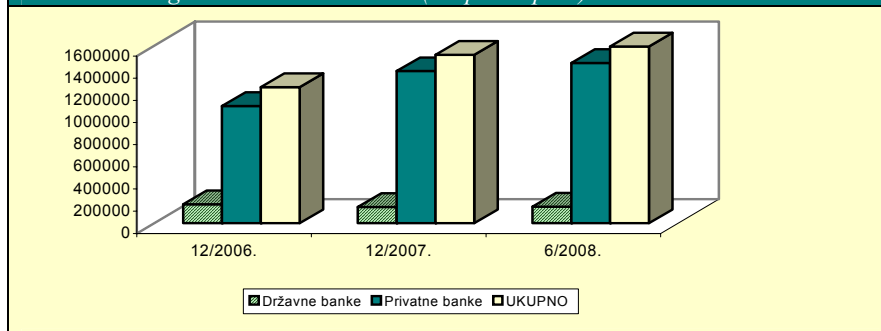
⁵ Iz bilansa stanja po shemi FBA: dionički kapital, emisioni ažio, neraspoređena dobit i rezerve, i ostali kapital (finansijski rezultat tekućeg perioda).

-u 000 KM-

Tabela 1 : Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2006.		31.12.2007. ⁶		30.06.2008.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	170.680	14%	147.022	10%	148.953	9%	86	101
Privatne banke	1.055.905	86%	1.363.020	90%	1.444.218	91%	129	106
U K U P N O	1.226.585	100%	1.510.042	100%	1.593.171	100%	123	106

Grafik 4 : Pregled strukture vlasništva (ukupni kapital)

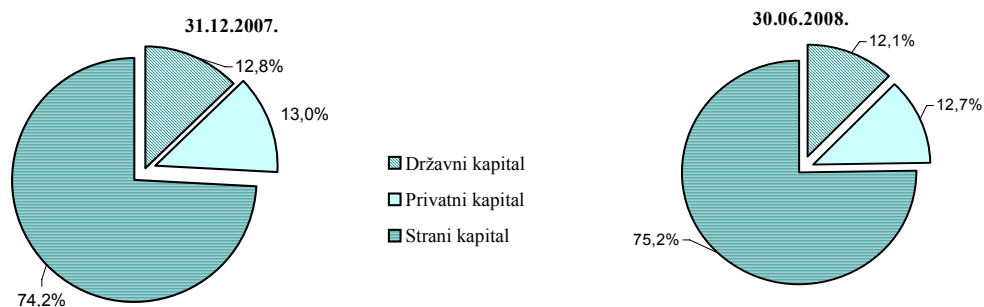
Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tabela 2 : Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2006.		31.12.2007.		30.06.2008.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Državni kapital	135.019	15,2	133.582	12,8	133.582	12,1	99	100
Privatni kapital (rezidenti)	83.077	9,3	135.728	13,0	140.402	12,7	163	103
Strani kapital (nerezidenti)	670.695	75,5	775.912	74,2	829.584	75,2	116	107
U K U P N O	888.791	100,0	1.045.222	100,0	1.103.568	100,0	118	106

Grafik 5: Struktura vlasništva (dionički kapital)

⁶ Svi podaci u Informaciji koji se odnose na 31.12.2007.godine su iz revidiranih finansijskih izvještaja banaka (revizija obavljena od strane vanjskog revizora kod 21 banke u F BiH).

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u prvoj polovini 2008. godine povećan je za 5,6% ili za 58,3 miliona KM. U četiri banke dionički kapital je povećan dokapitalizacijom u iznosu od 76,4 miliona KM, od čega je učešće nerezidenata 70,6 miliona KM, a rezidenata 5,8 miliona KM. Statusna promjena pripajanja jedne banke (sa većinskim stranim učešćem u kapitalu) drugoj banci, koja je također sa većinski stranim učešćem u kapitalu, s iznosom kapitala manjim od nominalnog (razlika je išla u korist emisionog ažia), uticala je na smanjenje dioničkog kapitala nerezidenata u prvom kvartalu 2008. godine, tako da dokapitalizacije i povećanje dioničkog kapitala nisu nominalno isti iznosi.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 06. 2008. godine iznosi 12,1 % i manji je za 0,7 procentnih poena u odnosu na kraj 2007. godine.

U odnosu na kraj 2007. godine učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu bankarskog sektora smanjeno je sa 13% na 12,7%, iako je nominalno povećan za 4,7 miliona KM, ali je zbog mnogo većeg povećanja kapitala nerezidenata relativno učešće smanjeno. Manji utjecaj na učešće imale su i sljedeće promjene: prometom dionica između rezidenata i nerezidenata (kod sedam banaka) neto efekat je smanjenje za 1,1 milion KM, te povećanje kupovinom dionica iz dokapitalizacije kod jedne banke u iznosu od 5,8 miliona KM od strane domaćih kupaca.

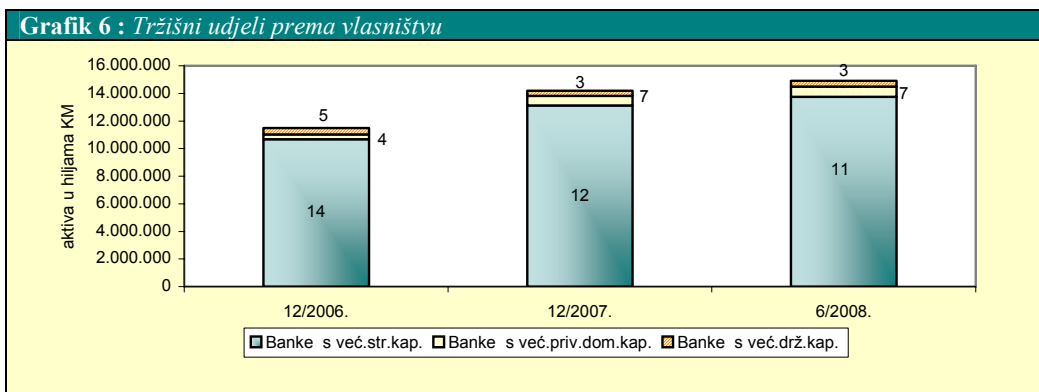
Učešće stranog kapitala povećano je sa 74,2% na 75,2%, odnosno za 53,7 miliona KM i to iz osnova: izvršenih dokapitalizacija povećanje u iznosu od 70,6 miliona KM kod četiri banke, naprijed navedenim prometom dionica između rezidenata i nerezidenata u sedam banaka (neto efekat na strani kapital je povećanje za 1,1 milion KM), i smanjenje u iznosu od 18,1 milion KM u postupku integracije dvije banke.

Učešće, odnosno tržišni udjeli i pozicija banaka grupiranih prema kriterijumu većinskog vlasništva na dioničkom kapitalu je ostalo gotovo nepromijenjeno u odnosu na kraj 2007. godine. Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 30. 06. 2008. godine iznosio je visokih 92,3%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 4,9%, što je isto kao na kraju 2007. godine, a udio banaka s većinskim državnim kapitalom 2,8%.

U funkciji što jačeg tržišnog pozicioniranja odvijali su se i integracijski procesi u prethodnim periodima, koji su rezultirali okrupnjavanjem najvećih banaka, smanjenjem broja banaka, te zaoštavanjem konkurencije. U posmatranom periodu, završen je jedan integracijski proces (statusna promjena pripajanja) sa 29. 02. 2008. godine. Ovakvi procesi imaju za rezultat smanjenje broja banaka, dovode do jačanja ishodne banke, ali i povećanja koncentracija u bankarskom sektoru u Federaciji BiH.

- u %-

Tabela 3 : Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)									
BANKE	31.12.2006.			31.12.2007.			30.06.2008.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	5	13,9	4,1	3	9,7	2,7	3	9,3	2,8
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	4	3,7	2,9	7	10,9	4,9	7	11,4	4,9
Banke s većinskim stranim kapitalom	14	82,4	93,0	12	79,4	92,4	11	79,3	92,3
UKUPNO	23	100,0	100,0	22	100,0	100,0	21	100,0	100,0

1.3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 30. 06. 2008. godine bilo je ukupno zaposleno 7.842 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 4%, a u privatnim bankama 96%.

Tabela 4 : Zaposleni u bankama FBiH

BANKA	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2006.		31.12.2007.		30.06.2008.		3:2	4:3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	423	6%	342	5%	346	4%	81	101
Privatne banke	6.183	94%	7.019	95%	7.496	96%	114	107
UKUPNO	6.606	100%	7.361	100%	7.842	100%	111	107
Broj banaka	23		22		21		96	

U prvoj polovini 2008. godine broj zaposlenih je povećan za 7% ili 481 radnika, od toga je 477 novouposlenih u privatnim bankama.

Tabela 5 : Kvalifikaciona struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2006.		31.12.2007.		30.06.2008.		4:2	6:4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	2.408	36,5%	2.725	37,0%	2.968	37,9%	113	109
Viša stručna sprema	714	10,8%	799	10,8%	842	10,7%	112	105
Srednja stručna sprema	3.391	51,3%	3.759	51,1%	3.954	50,4%	111	105
Ostali	93	1,4%	78	1,1%	78	1,0%	84	100
UKUPNO	6.606	100,0%	7.361	100,0%	7.842	100,0%	111	107

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 6 : Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2006.			31.12.2007.			30.06.2008.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	423	474.793	1.122	342	381.036	1.114	346	410.516	1.186
Privatne	6.183	11.023.562	1.783	7.019	13.814.886	1.968	7.496	14.493.222	1.933
UKUPNO	6.606	11.498.355	1.741	7.361	14.195.922	1.929	7.842	14.903.738	1.901

Na kraju prve polovine 2008. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 1,9 miliona KM aktive, što je neznatno manje nego na kraju 2007. godine, a kao rezultat veće stope rasta broja zaposlenih nego aktive bankarskog sektora. Ovaj pokazatelj je znatno bolji kod sektora privatnih banaka, što je i očekivano s obzirom na stagniranje ili smanjenje obima poslovanja državnih banaka i u vezi s tim prevelikog broja zaposlenih.

Tabela 7 : Aktiva po zaposlenom po grupama			
Aktiva (000 KM)	31.12.2006.	31.12.2007.	30.06.2008.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
Do 500	5	2	2
500 do 1.000	7	7	8
1.000 do 2.000	4	7	6
2.000 do 3.000	6	4	4
Preko 3.000	1	2	1
UKUPNO	23	22	21

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 319 hiljada KM do 4,1 milion KM aktive po zaposlenom. Šest banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,4 miliona KM.

Na kraju, može se reći da su banke učinile značajne pomake na poboljšanju kvaliteta i unapređenju uvjeta u kojima servisiraju svoje komitente, pravna i fizička lica, kao i uvjeta pod kojima pružaju svoje usluge i plasiraju sredstva klijentima.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, a na osnovi izvještaja propisanih od strane FBA,
3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi "punog" bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁷.

⁷ Neke od državnih banaka u "punom bilansu" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.06.2008. godine ove stavke su iznosile 590 miliona KM.

2.1. Bilans stanja

Ukupna bilansna suma banaka u Federaciji BiH, prema dostavljenim bilansima stanja na dan 30. 06. 2008. godine, iznosila je 14,9 milijardi KM, što je za 5% ili 708 miliona KM više u odnosu na kraj 2007. godine. Bankarski sektor, nakon minimalnog rasta od 1% u prvom kvartalu 2008. godine, nastavlja s umjerenim rastom u drugom kvartalu i kumulativno ostvaruje porast od 5% u prvoj polovini 2008. godine.

Tabela 8 : Bilans stanja					
O P I S	IZNOS (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2006.	31.12.2007.	30.06.2008.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
A K T I V A (IMOVINA):					
Novčana sredstva	4.286.202	4.894.973	4.381.843	114	90
Vrijednosni papiri ⁸	45.922	48.565	36.633	106	75
Plasmani drugim bankama	105.390	69.314	54.568	66	79
Kreditni	6.820.154	8.874.984	10.131.716	130	114
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	288.433	334.139	376.301	116	113
Kreditni- neto (kreditni minus RKG)	6.531.721	8.540.845	9.755.415	131	114
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	341.671	405.116	418.635	119	103
Ostala aktiva	187.449	237.109	256.644	126	108
UKUPNA AKTIVA	11.498.355	14.195.922	14.903.738	123	105
P A S I V A :					
O B A V E Z E					
Depoziti	8.379.322	10.190.977	10.572.104	122	104
Uzete pozajmice od drugih banaka	2.890	3.289	3.289	114	100
Obaveze po uzetim kreditima	1.420.944	1.856.471	1.973.152	131	106
Ostale obaveze	468.614	635.143	762.022	136	120
KAPITAL					
Kapital	1.226.585	1.510.042	1.593.171	123	106
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	11.498.355	14.195.922	14.903.738	123	105

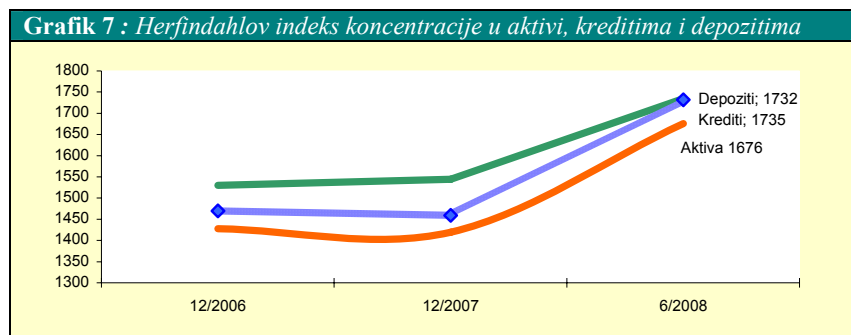
Tabela 9 : Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi									
BANKE	31.12.2006.		31.12.2007.		30.06.2008.		INDEKS		
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	5/3	7/5	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Državne	5	474.793 4%	3	381.036 3%	3	410.516 3%	80	108	
Privatne	18	11.023.562 96%	19	13.814.886 97%	18	14.493.222 97%	125	105	
UKUPNO	23	11.498.355 100%	22	14.195.922 100%	21	14.903.738 100%	123	105	

U posmatranom periodu većina banaka imala je porast bilansne sume između 4% i 15%, kod tri banke aktiva je manja nego na kraju 2007. godine (između 1% i 6%), a samo jedna banka (s aktivom manjom od 100 miliona KM) ostvarila je značajniji rast bilansne sume od 63%.

Dvije od tri najveće banke u sistemu imale su stope rasta 7,8% i 10,9%, dok je kod treće banke, koja je imala statusnu promjenu pripajanja u prvom kvartalu 2008. godine, aktiva manja za 5,1% ili 184 miliona KM u odnosu na agregirane podatke na kraju 2007. godine. Na ove tri banke odnosi se 50% ili 355 miliona KM od ukupnog rasta bilansne sume bankarskog sektora.

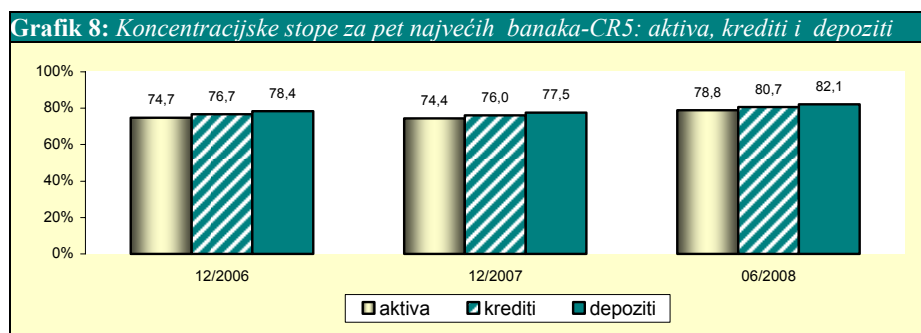
⁸ Vrijednosni papiri za trgovanje i v.p. koji se drže do dospijeca.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja : u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁹.

U prvoj polovini 2008. godine došlo je do značajnog rasta Herfindahlovog indeksa koncentracije u aktivi, kreditima i depozitima (za 257, 191 i 273 jedinica) i njihova vrijednost 30. 06. 2008. godine iznosila je 1.676, 1.735 i 1.732 jedinice. Razlog porastu pokazatelja koncentracije je izvršena integracija dvije banke u trećem mjesecu 2008. godine, a s obzirom da su to dvije velike banke u sistemu, navedeni pokazatelji su imali visok porast, te se približili iznosu od 1.800 jedinica, koji je, prema standardima, granična vrijednost umjerene koncentracije, odnosno vrijednost HHI preko tog iznosa je pokazatelj visoke koncentracije¹⁰.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹¹ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 za tržišno učešće, kredite i depozite pet najvećih banaka u sistemu na kraju prve polovine 2008. godine iznosili su 78,8%, 80% i 82,1%, a povećanje u odnosu na kraj 2007. godine je iz osnova uključivanja još jedne banke u grupu pet najvećih banaka u sistemu, nakon integracije dvije banke iz ove grupe u prvom kvartalu 2008. godine. Evidentna je dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 80% tržišta (na kraju 2007. godine 74,4%), kredita i depozita.

⁹ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela svih banaka u sistemu (za pojedinačnu banku izračunava se kao kvadrat procentnog udjela te banke u ukupnom sistemu). Napominjemo da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

¹⁰ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

¹¹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

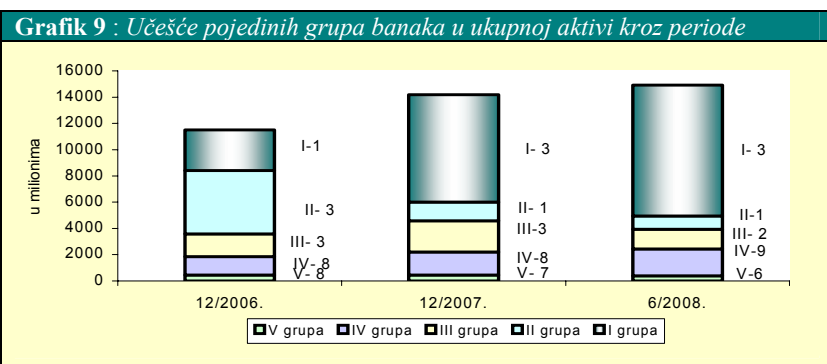
Bankarski sektor se može analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹². U pojedinim grupama desile su se manje promjene u broju banaka i učešću, kao rezultat rasta aktive kod nekoliko manjih banaka i završetka procesa statusne promjene pripajanja jedne banke.

Na kraju prve polovine 2008. godine, a nakon integracije dvije banke (31. 12. 2007. godine banke su bile u I i II grupi), tri najveće banke (I grupa) i dalje imaju dominantno učešće od 66,9%. Jedna banka iz III grupe, s aktivom preko jedne milijarde KM, prešla je u II grupu, što je uticalo na smanjenje učešća i broja banaka u III grupi. Najbrojnija IV grupa (devet banaka) s aktivom između 100 i 500 miliona KM povećala se za još jednu banku, čija je aktiva prešla iznos od 100 miliona KM, što je rezultiralo i povećanjem učešća ove grupe sa 12,3% na 13,6%. Smanjenje broja i učešća posljednje grupe od šest malih banaka se nastavlja i u 2008. godini.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM).

Tabela 10: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode

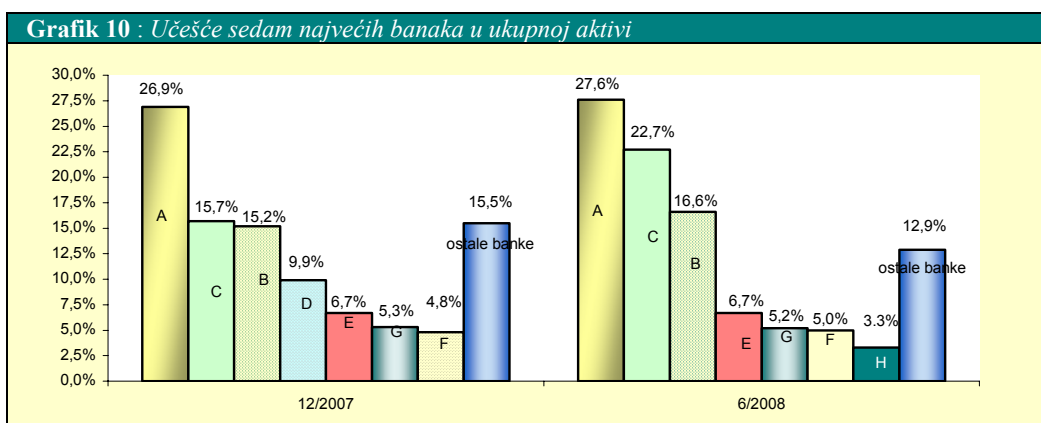
IZNOS AKTIVE	31.12.2006.			31.12.2007.			30.06.2008.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	3.098	26,9	1	8.203	57,8	3	9.966	66,9	3
II- 1000 do 2000	4.836	42,1	3	1.409	9,9	1	1.002	6,7	1
III- 500 do 1000	1.723	15,0	3	2.392	16,8	3	1.517	10,2	2
IV- 100 do 500	1.382	12,0	8	1.741	12,3	8	2.027	13,6	9
V- Ispod 100	459	4,0	8	451	3,2	7	392	2,6	6
UKUPNO	11.498	100,0	23	14.196	100,0	22	14.904	100,0	21

U sljedećem grafikonu data je struktura i trend učešća sedam najvećih banaka¹³ u bankarskom sistemu u Federaciji BiH.

¹² Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

¹³ Banke su označene slovnim oznakama A do H.

Rast bilansne sume (5% ili 708 miliona KM) u izvorima je najviše finansiran rastom depozita (za 4% ili 381 milion KM), uzetih kredita (za 6% ili 117 miliona KM), te kapitala (za 6% ili 83 miliona KM).

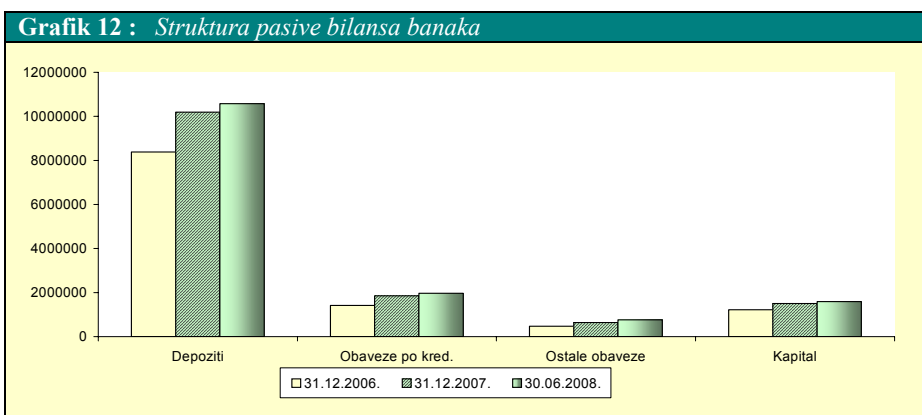
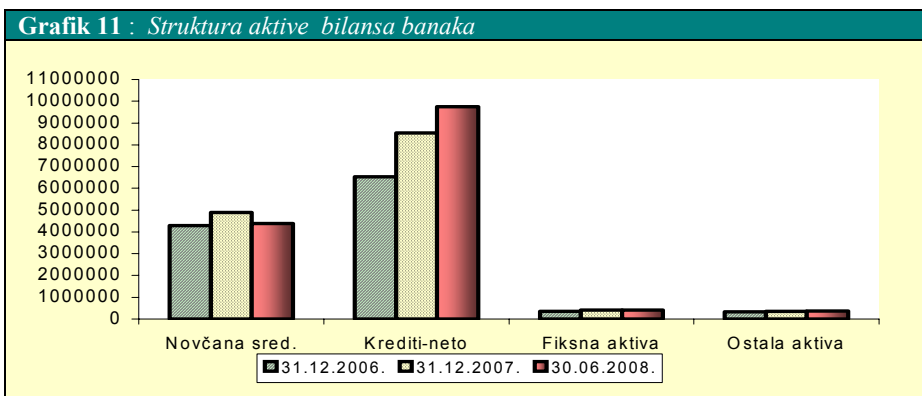
Kao i u prva tri mjeseca 2008. godine, kada su krediti imali porast od 6% ili 548 miliona KM, snažan rast od 8% ili 709 miliona KM nastavljen je i u drugom kvartalu, što je kumulativni rast od 14% ili 1,26 milijardi KM, tako da su sa 30. 06. 2008. godine krediti prešli iznos od 10 milijardi KM, odnosno iznosili su 10,13 milijardi KM. To je dovelo do pada novčanih sredstava za 10% ili 513 miliona KM (sa 30. 06. 2008. godine iznosila su 4,4 milijarde KM).

U sljedećoj tabeli i grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

- u % -

Tabela 11 : Struktura bilansa banaka

O P I S	UČEŠĆE		
	31.12.2006.	31.12.2007.	30.06.2008.
A K T I V A (I M O V I N A) :			
Novčana sredstva	37,3	34,5	29,4
Vrijednosni papiri	0,4	0,3	0,2
Plasmani drugim bankama	0,9	0,5	0,4
Kreditni	59,3	62,5	68,0
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	2,5	2,4	2,5
Kreditni- neto (kreditni minus RKG)	56,8	60,1	65,5
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	3,0	2,9	2,8
Ostala aktiva	1,6	1,7	1,7
UKUPNO AKTIVA	100,0	100,0	100,0
P A S I V A :			
O B A V E Z E			
Depoziti	72,9	71,8	70,9
Uzete pozajmice od drugih banaka	0,0	0,0	0,0
Obaveze po uzetim kreditima	12,3	13,1	13,2
Ostale obaveze	4,1	4,5	5,2
K A P I T A L			
Kapital	10,7	10,6	10,7
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	100,0	100,0	100,0

U strukturi pasive bilansa banaka, s aspekta najvažnijih bilansnih kategorija, nastavljen je trend iz prethodnih perioda, odnosno laganog pada učešća depozita i rasta kreditnih obaveza. S iznosom od 10,6 milijardi KM i učešćem od 70,9% depoziti su i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH.

Promjene u strukturi aktive su rezultat značajnijeg rasta kredita u prvoj polovini 2008. godine, što se odrazilo na povećanje njihovog učešća sa 62,5% na 68%, uz istovremeno smanjenje učešća novčanih sredstava sa 34,5% na 29,4%.

Tabela 12 : Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2006.		31.12.2007.		30.06.2008.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	241.561	5,6	311.436	6,4	298.506	6,8	129	96
RR kod CB BiH	2.258.035	52,7	2.805.568	57,3	2.652.549	60,5	124	95
Računi kod depoz.inst.u BiH	21.354	0,5	12.304	0,3	842	0,0	58	7
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.764.210	41,2	1.764.757	36,0	1.427.528	32,6	100	81
Novč. sred. u procesu naplate	1.042	0,0	908	0,0	2.418	0,1	87	266
UKUPNO	4.286.202	100,0	4.894.973	100,0	4.381.843	100,0	114	90

Novčana sredstva banaka u Federaciji BiH na računima rezervi kod Centralne banke BiH u prvoj polovini 2008. godine smanjena su za 5% ili 153 miliona KM i iznosila su 2,65 milijardi KM ili 60,5% ukupnih novčanih sredstava, što je za 3,2 procentna poena više u odnosu na kraj 2007. godine. Treba istaći da je stopa obavezne rezerve od 01. 01. 2008. godine povećana sa 15% na

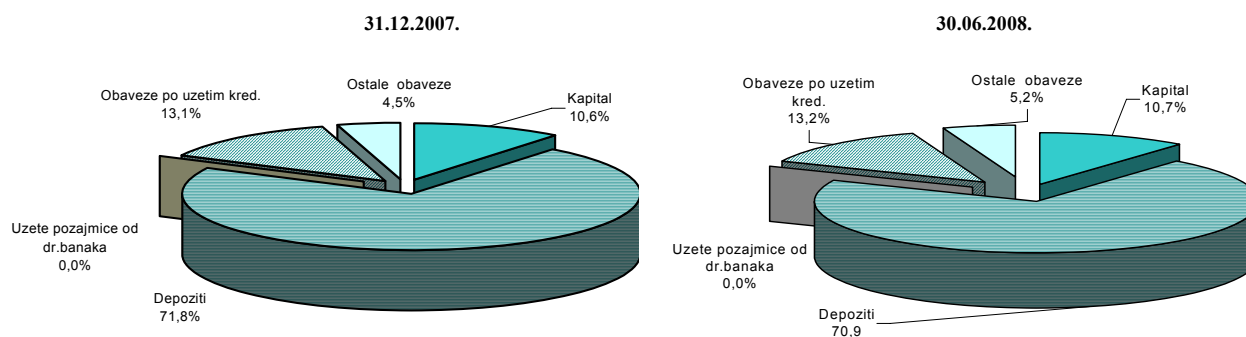
18%. Znatno više smanjena su sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu (za 19% ili 337 miliona KM), tako da su na kraju posmatranog perioda iznosila 1,43 milijarde KM ili 32,5% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2007. godine 36,1%). Banke su sa 30. 06. 2008. godine u trezoru i blagajnama imale 299 miliona KM što je 6,8% ukupnih novčanih sredstava, a u odnosu na kraj 2007. godine to je više za 0,4 procentna poena.

Navedene promjene odrazile su se na valutnu strukturu novčanih sredstava, nastavljen je dalji rast učešća domaće valute i u posmatranom periodu povećano je sa 61,4% na 65,4%, a za istu promjenu smanjeno je učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 30. 06. 2008. godine daje se u sljedećem grafikonu:

Grafik 13 : Struktura pasive banaka

Promjene u strukturi pasive banaka iz ranijeg perioda nastavljene su i u prvoj polovini 2008. godine, odnosno trend smanjenja učešća depozita i povećanja kreditnih obaveza. Depoziti su, nakon minimalnog pada od 20 miliona KM u prvom kvartalu 2008. godine, ostvarili za šest mjeseci rast od 4% ili 381 milion KM, tako da su s učešćem od 70,9% i iznosom od 10,6 milijardi KM i dalje najznačajniji izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Nakon visokog rasta u 2007. godini, kreditno zaduženje banaka u prvoj polovini 2008. godine ima nešto usporeniji rast od 6% ili 117 miliona KM, a u istom periodu prethodne godine kreditne obaveze kao drugi značajni izvor finansiranja, porasle su za 19% ili 264 miliona KM. Ove obaveze s iznosom od 1,97 milijardi KM dostigle su učešće u pasivi od 13,2% (0,1 procentni poen više nego na kraju 2007. godine). Ako se ovim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 207 miliona KM, koje su banke uzele u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 14,6%.

Priliv novog svježeg kapitala kroz dokapitalizaciju četiri banke, te dobit ostvarena u prvoj polovini 2008. godine povećali su kapital za 83 miliona KM ili 6%, tako da je sa 30. 06. 2008. godine kapital iznosio 1,6 milijardi KM, što je učešće od 10,7%.

Banke su sa 30. 06. 2008. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 56), na koje se odnosi 62,2% ukupnih kreditnih obaveza: Raiffeisen Zentralbank Osterreich A.G. (RZB), OEWAG Wien, ComercBank AG Frankfurt, European Investment Bank (EIB), European fund for Southeast Europe (EFSE) i Bank Polska OPIEKI.

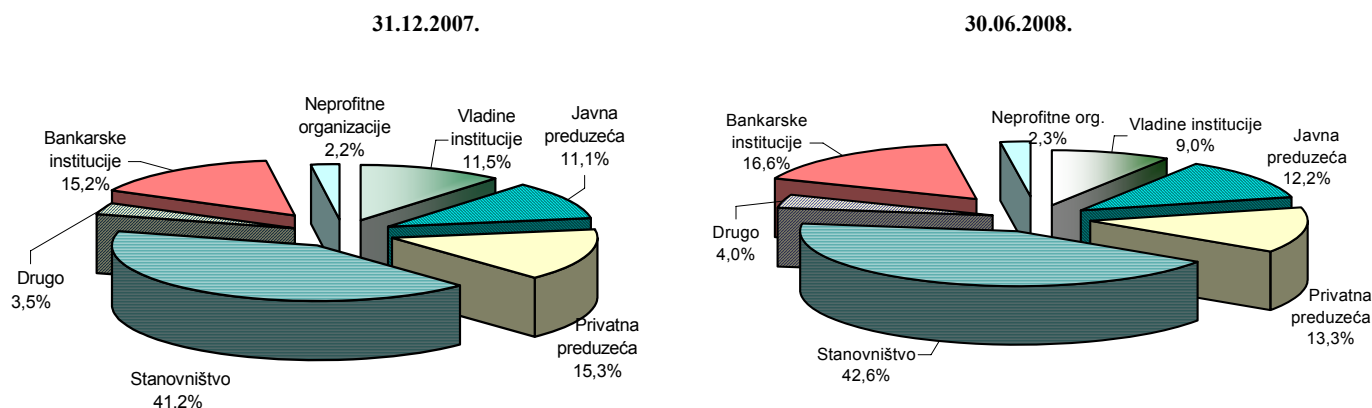
Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita sa 30. 06. 2008. godine samo 4,8% se odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

Tabela 13 : Sektorska struktura depozita¹⁴

SEKTORI	31.12.2006.		31.12.2007.		30.06.2008.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	1.033.902	12,3	1.171.095	11,5	956.349	9,0	113	82
Javna preduzeća	996.110	11,9	1.126.838	11,1	1.285.807	12,2	113	114
Privatna preduzeća i druš.	1.342.538	16,0	1.554.693	15,3	1.410.002	13,3	116	91
Neprofitne organizacije	193.009	2,3	225.866	2,2	237.315	2,3	117	105
Bankarske institucije	1.136.450	13,6	1.548.619	15,2	1.750.108	16,6	136	113
Građani	3.403.443	40,6	4.202.161	41,2	4.503.272	42,6	123	107
Ostalo	273.870	3,3	361.705	3,5	429.251	4,0	132	119
UKUPNO	8.379.322	100,0	10.190.977	100,0	10.572.104	100,0	122	104

Grafik 14 : Sektorska struktura depozita

Rast depozita od 381 milion KM ili 4% u posmatranom periodu imao je uticaj na sektorsku strukturu depozita. Depoziti stanovništva sa stopom rasta od 7% ostvarili su najveći nominalni porast od 301 milion KM i sa 30. 06. 2008. godine dostigli su iznos od 4,5 milijardi KM i učešće od 42,6%. Treba istaći značajno povećanje depozita bankarskih institucija (201 milion KM ili 13%), a gotovo sva sredstva došla su od banaka iz grupacije (uglavnom dioničara) kod tri velike banke (cca 326 miliona KM), dok je su kod jedne banke depoziti „majke“ značajno smanjeni (cca 93 miliona KM). Na ovaj način domaće banke imaju finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čija su članica, ali s druge strane, stvaraju se sve veće koncentracije u izvorima, što je u direktnoj vezi s rastom likvidnosnog rizika i ovisnosti od upravljanja ovim rizikom na nivou grupe kojoj banka pripada. Nakon sektora stanovništva, depoziti finansijskih institucija u iznosu od 1,75 milijardi KM i s učešćem od 16,6% (na kraju 2007. godine 15,2%) su drugi značajan depozitni izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH.

Depoziti javnih preduzeća takode su povećani (za 159 miliona KM ili 14%), na kraju posmatranog perioda iznosili su 1,3 milijarde KM, s učešćem od 12,2%. Dva sektora su imala značajan pad depozita: javne institucije za 18% ili 215 miliona KM, i s iznosom od jedne

¹⁴ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

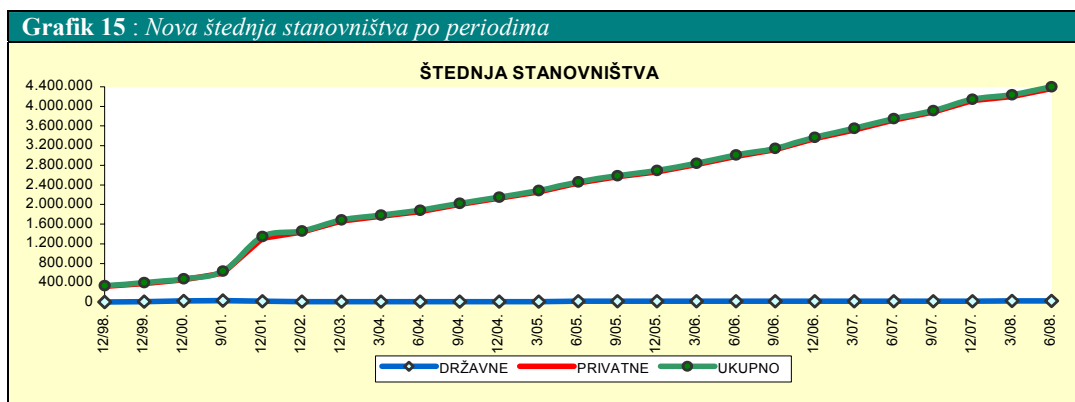
milijarde KM imali su učešće od 9%, što je za 2,5 procentnih poena manje nego na kraju 2007. godine. Drugi sektor su privatna preduzeća, čiji su depoziti takođe značajno smanjeni (za 9% ili 145 miliona KM) i taj pad je ostvaren u prvom kvartalu 2008. godine, njihovo učešće je smanjeno sa 15,3% na 13,3%, a na kraju posmatranog perioda iznosili su 1,4 milijarde KM.

Nakon dužeg perioda, valutna struktura depozita se promijenila u korist strane valute, odnosno depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO) u iznosu od šest milijardi KM imali su učešće od 56,7% (na kraju 2007. godine 55%), dok su depoziti u domaćoj valuti u iznosu od 4,6 milijardi KM imali učešće od 43,3% (na kraju 2007. godine 45%).

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, i u 2008. godini nastavili su s umjerenim i stabilnim rastom, odnosno nakon povećanja od 6,1% ili 250 miliona KM dostigli su iznos od 4,37 milijardi KM. Od ukupno ostvarenog povećanja 65% ili 162 miliona KM odnosi se na tri najveće banke u sistemu.

Tabela 14 : Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX	
	31.12.2006.	31.12.2007.	30.06.2008.	3/2	4/3
1	3	3	4	5	6
Državne	31.723	30.469	32.036	96	105
Privatne	3.308.413	4.086.820	4.334.908	124	106
UKUPNO	3.340.136	4.117.289	4.366.944	123	106

U tri najveće banke nalazi se 74,1% štednje, dok 11 banaka ima učešće manje od 1%, što iznosi svega 4,6% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 32% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 68% u stranoj valuti.

Tabela 15 : Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX	
	31.12.2006.	31.12.2007.	30.06.2008.	3/2	4/3
1	3	3	4	5	6
Kratkoročni štedni depoziti	1.851.173	2.174.863	2.402.266	117	110
Dugoročni štedni depoziti	1.488.963	1.942.426	1.964.678	130	101
UKUPNO	3.340.136	4.117.289	4.366.944	123	106

U prvoj polovini 2008. godine, u ročnoj strukturi štednih depozita došlo je do manjeg pada učešća dugoročnih depozita, što je rezultat ostvarene znatno veće stope rasta kratkoročnih (10%

ili 227 miliona KM) nego dugoročnih (1% ili 22 miliona KM). U okviru kratkoročnih depozita treba istaći značajan porast od 34% ili 171 milion KM depozita oročenih do jedne godine, dok su depoziti po viđenju veći za 3,3% ili 56 miliona KM, što je povećalo učešće kratkoročnih depozita sa 52,8% na 55%.

Kontinuiran rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. Ukupno 14 banaka iz Federacije BiH primljeno je u program osiguranja depozita, a prema dostavljenim podacima u ovim bankama je deponovano 96% ukupnih depozita i 98% ukupne štednje. Od preostalih banaka šest ne može aplicirati za prijem zbog neispunjavanja kriterijuma koje je propisala Agencija za osiguranje depozita: tri državne zbog vlasničke strukture, jedna privatna banka s učešćem državnog kapitala preko 10%, te dvije privatne banke pod privremenom upravom, dok je jedna banka u proceduri za prijem u program osiguranja.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁵ banaka u FBiH na dan 30. 06. 2008. godine iznosio je dvije milijarde KM.

-u 000 KM-

Tabela 16 : Regulatorni kapital						
O P I S	31.12.2006.	31.12.2007.	30.06.2008.	INDEKS		
				3/2	4/3	
1	2	3	4	5	6	
DRŽAVNE BANKE						
1.Osnovni kapital prije umanjjenja	169.829	145.802	148.699	86	102	
2.Odbitne stavke	5.034	2.018	2.011	40	100	
a) Osnovni kapital (1-2)	164.795	143.784	146.688	96%	102	
b) Dopunski kapital	9.370	6.017	5.563	4%	92	
c) Kapital (a + b)	174.165	149.801	152.251	100%	102	
PRIVATNE BANKE						
1.Osnovni kapital prije umanjjenja	1.029.002	1.316.424	1.479.674	128	112	
2.Odbitne stavke	104.704	124.137	149.739	119	121	
a) Osnovni kapital (1-2)	924.298	1.192.287	1.329.935	72%	112	
b) Dopunski kapital	374.448	531.057	512.693	28%	97	
c) Kapital (a + b)	1.298.746	1.723.344	1.842.628	100%	107	
UKUPNO						
1.Osnovni kapital prije umanjjenja	1.198.831	1.462.226	1.628.373	122	111	
2.Odbitne stavke	109.738	126.155	151.750	115	120	
a) Osnovni kapital (1-2)	1.089.093	1.336.071	1.476.623	74%	111	
b) Dopunski kapital	383.818	537.074	518.256	26%	97	
c) Kapital (a + b)	1.472.911	1.873.145	1.994.879	100%	107	

U prvoj polovini 2008. godine kapital¹⁶ je povećan za 7% ili 122 miliona KM u odnosu na 2007. godinu, a zbog značajnijih promjena u osnovnom i dopunskom kapitalu, došlo je do izmjene strukture regulatornog kapitala. Osnovni kapital je povećan za 11% ili 141 milion KM, a dopunski smanjen za 3% ili 19 miliona KM, što je rezultiralo sljedećom strukturom regulatornog kapitala sa 30. 06. 2008. godine: osnovni kapital 74% i dopunski 26%.

Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom iz osnova raspodjele ostvarene dobiti za 2007. godinu u kapital. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka o

¹⁵ Regulatorni kapital definiran čl.8. i 9.Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH”, broj 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08).

¹⁶ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

raspodjeli revidirane dobiti od strane skupština, ostvarena dobit za 2007. godinu (18 banaka, dok su četiri banke ostvarile gubitak u iznosu od 8,2 miliona KM) u iznosu od 118,1 milion KM raspoređena je 71% u osnovni kapital (u rezerve ili zadržanu-neraspoređenu dobit). Šest banaka je donijelo odluku o isplati dividende u ukupnom iznosu od 33,3 miliona KM što je cca 29% ostvarene dobiti, s tim da je jedna banka izdvojila za dividendu još 6,3 miliona KM iz zadržane dobiti.

Na rast osnovnog kapitala, osim navedenog, značajno je uticalo i povećanje dioničkog kapitala po osnovu priliva novog, svježeg kapitala-dokapitalizacije u iznosu od 74,4 miliona KM kod četiri banke uz ostvarenje emisionog ažia od osam miliona KM. Istovremeno, u procesu statusne promjene pripajanja dvije banke dionički kapital je smanjen za 18 miliona KM za koliko je povećan emisioni ažio ishodne banke. Također, revalorizacije rezerve povećane su za 5,2 miliona KM kod tri banke, iz osnova usklađivanja fer vrijednosti finansijskih instrumenata (vlasničkih vrijednosnih papira) klasificiranih u portfelj raspoloživ za prodaju.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su povećane za 25,6 miliona KM i to uglavnom po osnovu tekućeg gubitka koji iznosi 24 miliona KM.

Dopunski kapital je smanjen za 19 miliona KM, a naznačanije promjene su: dobit iz 2007. godine u iznosu od 94 miliona KM je prenesena u osnovni kapital, opće rezerve za kreditne gubitke su povećane za 27 miliona KM, subordinisani dugovi za 15 miliona KM, a hibridne stavke i obaveze trajnog karaktera za 10,5 miliona KM. Dvije banke su uključile u dopunski kapital revidiranu dobit za prvih šest mjeseci 2008. godine u ukupnom iznosu od 22,4 miliona KM.

Navedene promjene su uticale na strukturu regulatornog kapitala tako da je učešće osnovnog kapitala povećano sa 71% na 74%, a dopunskog smanjeno sa 29% na 26%.

Neto kapital je, kao i regulatorni, imao isti i apsolutni i relativni rast od 7% ili 122 miliona KM i sa 30. 06. 2008. godine iznosio je 1,98 milijardi KM.

Stopa kapitaliziranosti banaka izražena kao odnos kapitala i aktive na dan 30. 06. 2008. godine iznosila je 13%, što je za 0,1 procentni poen više nego na kraju 2007. godine.

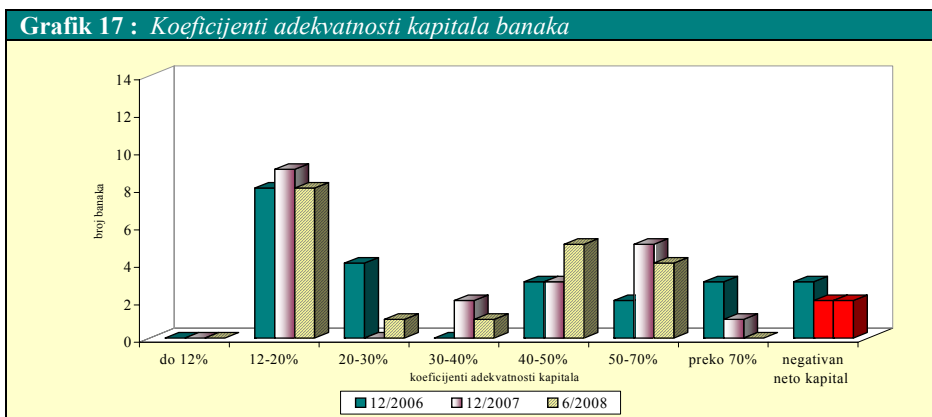
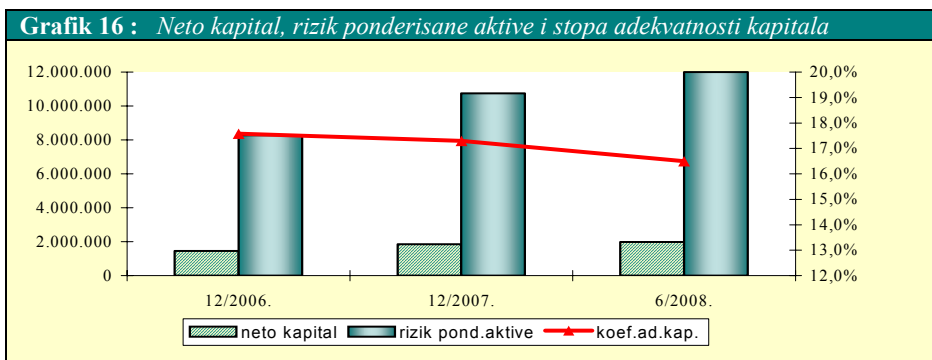
Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁷ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizikom ponderisane aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 30. 06. 2008. godine iznosio 16,5% što je za 0,8 procentnih poena manje nego na kraju 2007. godine. To je relativno značajan pad, ali je i očekivan iz dva razloga: veće stope rasta rizične aktive (12%) nego neto kapitala (7%), te metodologije obračuna adekvatnosti kapitala u toku godine, odnosno neuključivanja iznosa tekuće ostvarene dobiti. Ukoliko se u obračun uključi nerevidirana dobit za prvu polovinu 2008. godine, stopa adekvatnosti bi iznosila 16,8%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i obezbjeđenju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju.

¹⁷ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

- 000 KM -

Tabela 17 : Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala					
O P I S	31.12.2006.	31.12.2007.	30.06.2008.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
NETO KAPITAL	1.455.675	1.857.109	1.978.843	128	107
RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKIVALENATA	8.282.086	10.740.880	11.994.347	130	112
STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA)	17,6%	17,3%	16,5%	98	95

Od ukupno 21 banaka u FBiH na dan 30. 06. 2008. godine, 19 banaka imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a dvije banke, pod privremenom upravom, imale su koeficijent manji od 12%, odnosno negativan koeficijent adekvatnosti. Kod pojedinačnih banaka koeficijent se kretao u oba smjera: kod pet banaka adekvatnost kapitala je bolja nego na kraju 2007. godine, od toga je kod četiri banke to rezultat izvršene dokapitalizacije u prvoj polovini 2008. godine, a kod 14 banaka zabilježen je pad adekvatnosti kapitala.

U nastavku se daje pregled koeficijenata adekvatnosti kapitala kod 19 banaka u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- osam banaka ima stopu između 12,5% i 20%, a tri najveće od 12,9% do 14,7%,
- sedam banaka ima stopu između 21% i 50%,
- četiri banaka ima stopu između 51% i 70%.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti i banaka i ukupnog bankarskog sistema. Prateći ekspanziju banaka i vršeci redovan nadzor ovog segmenta, FBA je prema bankama, zavisno od ocjene njihove adekvatnosti kapitala i rizičnog profila institucije, poduzimala različite korektivne i nadzorne mjere, kao što su: donošenje strategije za održavanje nivoa kapitala i plana koji će osigurati kvantitet i kvalitet (strukturu) kapitala u skladu s prirodom i složenosti bančinih sadašnjih i budućih poslovnih aktivnosti i preuzetom i potencijalnom riziku, zatim pojačan nadzor i intenzivnije praćenje banke, zahtjev za pribavljanje dodatnog kapitala u cilju jačanja kapitalne osnove, te otklanjanja nedozvoljenih koncentracija kreditnog rizika i u vezi s tim ograničavanje i smanjenje izloženosti kreditnom riziku vezano za određene vrste koncentracija, praćenje provođenja i realizacije usvojenih planova kapitala i to posebno pribavljanja dodatnog kapitala iz eksternih izvora, nadziranje poštivanja i postupanja po naloženim mjerama i sl.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁸ banaka u FBiH na dan 30. 06. 2008. godine iznosila je 17,9 milijardi KM i za 6% ili 936 miliona KM je veća u odnosu na kraj 2007. godine.

Bruto aktiva¹⁹ bilansa iznosila je 15,3 milijarde KM, što je za 5% ili 750 miliona KM više nego na kraju 2007. godine. Vanbilansne rizične stavke iznosile su 2,6 milijardi KM i veće su za 8% ili 186 miliona KM.

-u 000 KM-

Tabela 18 : Aktiva, vanbilansne stavke i potencijalni kreditni gubici								
O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEX	
	31.12.2006.	Strukt. %	31.12.2007.	Strukt. %	30.06.2008.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
Kreditni	6.609.302	56,0	8.660.761	59,6	9.928.183	64,9	131	115
Kamate	36.210	0,3	53.512	0,4	55.676	0,4	148	104
Dospjela potraživanja	206.720	1,8	210.585	1,4	199.821	1,3	102	95
Potraživanja po plać. garancijama	4.132	0,0	3.638	0,0	3.712	0,0	88	102
Ostali plasmani	47.739	0,4	61.910	0,4	52.328	0,3	130	85
Ostala aktiva	4.893.407	41,5	5.552.875	38,2	5.053.300	33,1	113	91
UKUPNA AKTIVA	11.797.510	100,0	14.543.281	100,0	15.293.020	100,0	123	105
VANBILANS	1.826.980		2.453.214		2.639.689		134	108
AKTIVA S VANBILANSOM	13.624.490		16.996.495		17.932.709		125	106
RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM	8.871.314		11.624.445		13.063.221		131	112
Opći kreditni rizik i potencijalni kreditni gubici	343.737		409.833		454.432		119	111
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	345.067		409.895		454.468		119	111

¹⁸ Aktiva definisana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 3/03, 54/04, 68/05).

¹⁹ Izvor podataka : Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

Nerizične stavke iznose 4,9 milijardi KM ili 27% ukupne aktive sa vanbilansom i za 9% su manje u odnosu na kraj 2007. godine, što je najvećim dijelom rezultat smanjenja novčanih sredstava. S druge strane, rizična aktiva s vanbilasom iznosi 13,1 milijardu KM i za šest mjeseci 2008. godine povećana je za 12% ili 1,4 milijarde KM.

Kreditni plasmani²⁰ su u odnosu na 2007. godinu porasli za 14% ili 1,3 milijarde KM i dostigli iznos od 10,1 milijarde KM i učešće u strukturi aktive od 68%. Dospjela potraživanja manja su za 5%, a njihovo učešće u strukturi aktive iznosi 1,4%.

Tri najveće banke u F BiH povećale su kreditne plasmane za 740 miliona KM što je 59% ukupnog povećanja na nivou bankarskog sektora, tako da 30. 06. 2008.godine tri najveće banke s iznosom kredita od 6,9 milijardi KM imaju učešće od 68% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

S aspekta sektora kojima su banke plasirale kredite, treba istaći da je i u drugom kvartalu 2008. godine zadržan pozitivan trend iz 2007. godine, odnosno veće kreditiranje privatnih preduzeća nego stanovništva. Plasmani privatnim preduzećima za šest mjeseci 2008. godine imali su porast od 17% ili 687 miliona KM, što je povećalo njihovo učešće sa 45% na 46,2%. Nešto niži rast od 12% ili 519 miliona KM imali su krediti plasirani stanovništvu, a njihovo učešće smanjeno je sa 50,3% na 49,2%. Prema dostavljenim podacima od banaka, sa stanjem 30. 06. 2008. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni već duži period nema promjene, odnosno najveće učešće od cca 71% imaju krediti odobreni za finansiranje potrošnih dobara²¹, na stambene kredite se odnosi 23%, a sa preostalih 6% kreditirani su mali zanati i mali biznis i poljoprivreda.

U ostalim sektorima zabilježene su manje promjene u nominalnom i relativnom iznosu.

Tri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 68% ukupnih kredita datih ovom sektoru, a privatnim preduzećima 69%, što je za oba sektora manje za jedan procentni poen u odnosu na kraj 2007. godine.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

-u 000 KM-

Tabela 19 : Sektorska struktura kredita								
SEKTORI	31.12.2006.		31.12.2007.		30.06.2008.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	27.084	0,4	32.556	0,4	70.355	0,7	120	216
Javna preduzeća	192.394	2,8	211.465	2,4	188.983	1,9	110	89
Privatna preduzeća i društ.	3.029.964	44,4	3.998.141	45,0	4.685.374	46,2	132	117
Bankarske institucije	28.445	0,4	26.768	0,3	25.169	0,2	94	94
Nebankarske finansijske instit.	52.279	0,8	114.084	1,3	140.668	1,4	218	123
Gradani	3.471.829	50,9	4.461.965	50,3	4.981.275	49,2	129	112
Ostalo	18.159	0,3	30.005	0,3	39.892	0,4	165	133
UKUPNO	6.820.154	100,0	8.874.984	100,0	10.131.716	100,0	130	114

Valutna struktura kredita se već duži period bitnije ne mijenja: najveće učešće od 73% ili 7,4 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom, krediti u domaćoj valuti 25% ili 2,6 milijardi KM, a najmanje učešće od samo 2% ili 192 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti.

²⁰ Kratkoročni i dugor. krediti, dospjela potraživanja i potraživanja po plaćenim-pozvanim garancijama.

²¹ Uključeno kartično poslovanje.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije²² i vanbilansne stavke dati su u sljedećoj tabeli:

Tabela 20 : Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR), potencijalni kreditni gubici(PKG) i vanbilansne stavke (otpisana aktiva i suspendirana kamata)											
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)									INDEKS	
	31.12.2006.			31.12.2007.			30.06.2008.			5/2	8/5
	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	7.513.553	84,7	150.390	9.876.208	85,0	197.719	11.251.103	86,0	225.292	131	114
B	1.073.906	12,1	79.451	1.478.711	12,7	105.446	1.497.490	11,5	105.584	138	101
C	147.718	1,7	36.574	143.658	1,2	35.717	163.593	1,3	41.120	97	114
D	135.980	1,5	77.181	122.003	1,1	67.086	147.188	1,2	78.589	90	121
E	157	0,0	141	3.865	0,0	3.865	3.847	0,0	3.847	2462	100
Rizična ak. (A-E)	8.871.314	100,0	343.737	11.624.445	100,0	409.833	13.063.221	100,0	454.432	131	112
Nerizična akt.²³	4.753.176			5.372.050			4.869.488			113	91
UKUPNO	13.624.490			16.996.495			17.932.709			125	106
VANBILANSNA EVIDENCIJA											
	409.108	89,7		430.069	90,1		440.090	89,4		105	102
Susp. Kamata	46.546	10,3		46.929	9,9		52.388	10,6		101	112
UKUPNO	455.654	100,0		476.998	100,0		492.478	100,0		105	103

Rizična aktiva sa vanbilansom (A-E) iznosi 13,1 milijardu KM i veća je za 12% ili 1,4 milijarde KM, a nerizična 4,9 milijardi KM i za 9% je manja u odnosu na kraj 2007. godine, što je rezultat smanjenja novčanih sredstava.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive evidentno je dalje povećanje klasifikovane aktive (B-E) koja je za šest mjeseci 2008. godine povećana za 4% ili 64 miliona KM, zbog rasta podstandardne aktive (kategorija C) od 14% ili 20 miliona KM, sumnjive aktive (kategorija D) za 21% ili 25 miliona KM, dok su plasmani sa posebnom napomenom (B kategorija) povećani za 1% ili 19 miliona KM. Klasifikovana aktiva sa 30. 06. 2008. godine iznosila je 1,8 milijardi KM. Nekvalitetna aktiva (C-E) je povećana za 17% ili 45 miliona KM i na kraju prve polovine 2008. godine iznosila je 315 miliona KM, s napomenom da je u istom periodu izvršen otpis aktive (isknjiženje u vanbilansnu evidenciju) u iznosu od 32 miliona KM. Indikatori kvaliteta aktive iskazani kao odnos, odnosno učešće pojedinih kategorija u rizičnoj aktivnosti su promijenjeni, što je rezultat navedenog. Koeficijent odnosa klasifikovane aktive i rizične aktive je, zbog brzog rasta rizične aktive (12%) od klasifikovane (4%), poboljšan i u odnosu na kraj 2007. godine manji je za 1,1 procentni poen i iznosi 13,9%.

Ako se analizira odnos i trend samo nekvalitetne aktive i rizične aktive, sa 30. 06. 2008. godine ovaj koeficijent je iznosio 2,4% i to je relativno nizak omjer, a u odnosu na kraj 2007. godine je veći za 0,1 procentni poen. Međutim, ako se uzme u obzir da učešće B kategorije u rizičnoj aktivnosti iznosi 11%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji

²² U skladu sa članom 22. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banke su dužne da formiraju i kontinuirano održavaju rezerve za OKR i PKG u sljedećim procentima po kategorijama : A 2%, B 5% do 15%, C 16% do 40%, D 41% do 60% i E 100%.

²³ Stavke aktive na koje se, u skladu s članom 22.stav 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva, odnosno još uvijek prisutna praksa nekih banaka da ne formiraju pravovremeno adekvatne rezerve za kreditne gubitke, što se potvrdilo u on site kontrolama i rezultiralo nedostajućim rezervama za kreditne gubitke, može se zaključiti da kvalitet aktive i dalje ima trend pogoršanja. Zato je od ključnog značaja da banke što realnije procjenjuju kvalitet plasmana i formiraju adekvatne rezerve za kreditne gubitke, posebno zbog činjenice da se radi o relativno novim kreditima sa dugim rokovima dospijeca (posebno krediti dati stanovništvu), pa se stoga i problemi vezani za kvalitet aktive ne uočavaju pravovremeno, odnosno na određeni način su prikriveni upravo kroz najveći rast B kategorije.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: privatnim preduzećima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima kod kredita datim pravnim licima.

Tabela 21 : Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)									INDEKS 11/6	
	31.12.2007.					30.06.2008.					
	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO 6 (2+4)	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %		UKUPNO 11 (7+9)
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11 (7+9)	12
A	4.176.207	93,60	3.273.549	74,18	7.449.756	4.675.596	93,86	3.967.925	77,04	8.643.521	116
B	199.186	4,46	970.657	22,00	1.169.843	191.552	3,85	994.526	19,31	1.186.078	101
C	56.100	1,26	82.244	1,86	138.344	74.374	1,49	84.923	1,65	159.297	115
D	30.454	0,68	86.569	1,96	117.023	39.753	0,80	103.067	2,00	142.820	122
E	18	0,00	0	0,00	18	0	0,00	0	0,00	0	0
UKUPNO	4.461.965	100,00	4.413.019	100,00	8.874.984	4.981.275	100,00	5.150.441	100,00	10.131.716	114
Klas. ak. B-E	285.758	6,40	1.139.470	25,82	1.425.228	305.679	6,14	1.182.516	22,96	1.488.195	104
Nekv. ak C-E	86.572	1,94	168.813	3,83	255.385	114.127	2,29	187.990	3,65	302.117	118
Struktura kred.		50,28		49,72	100,00		49,17		50,83	100,00	
Učešće po sektorima u klasifikovanoj aktivi, nekvalitetnoj aktivi i B kategoriji:											
Klasifikacija B-E		20,05		79,95	100,00		20,54		79,46	100,00	
Nekvalitetna C-E		33,90		66,10	100,00		37,78		62,22	100,00	
Kategorija B		17,03		82,97	100,00		16,15		83,85	100,00	

Sa 30. 06. 2008. godine od ukupnih kredita odobrenih pravnim licima u iznosu od 5,1 milijarda KM, 1,2 milijarde KM ili 23% je klasificirano u kategorije B do E (na kraju 2007. godine 1,1 milijarda ili 25,8%), dok je od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od pet milijardi KM, u kategoriju B do E klasificirano 306 miliona KM ili 6,1% (na kraju 2007. godine 286 miliona ili 6,4%).

Od kredita plasiranim pravnim licima kao nekvalitetni krediti klasificirano je 188 miliona KM ili 3,7% od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru (sa 31. 12. 2007. godine iznosili su 169 miliona KM ili 3,8%). Za sektor stanovništva nekvalitetni krediti iznose 114 miliona KM ili 2,3% od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru (31. 12. 2007. godine 87 miliona KM ili 2%).

Posmatrani indikatori kvaliteta kredita odobrenih pravnim licima i stanovništvu su nešto lošiji u odnosu na 2007.godinu, a u cilju što realnije ocjene treba uzeti u obzir i iznos kredita koje su banke u posmatranom periodu isknjižile u vanbilans, što se daje u narednoj tabeli.

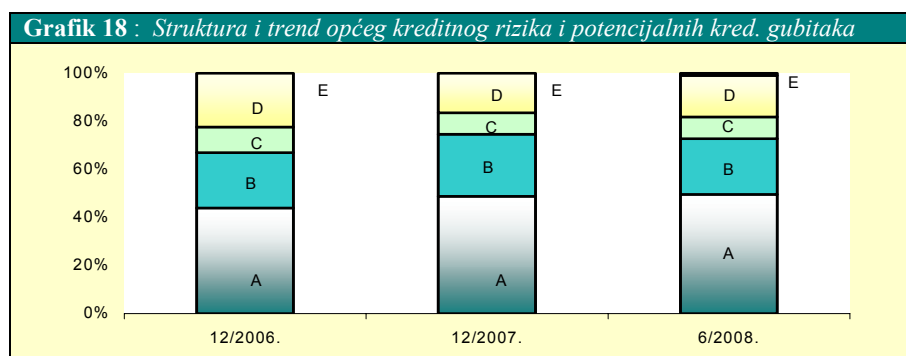
-000 KM-

Tabela 22 : Vanbilansna evidencija: otpisana aktiva i suspendovana kamata						
OPIS	STANOVNIŠTVO		PRAVNA LICA		UKUPNO	
	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje 31.12.2007.	66.060	7.187	364.009	39.742	430.069	46.929
<i>Promjene u 2008.godini:</i>						
- novi otpis (u tekućoj godini)	18.069	3.141	13.723	6.819	31.792	9.960
- nalačeno u tekućoj godini	7.464	2.019	9.774	1.671	17.238	3.690
- trajni otpis	123	190	4.410	621	4.533	811
Saldo 30.06.2008.godine	76.542	8.119	363.548	44.269	440.090	52.388

Saldo otpisane aktive 30. 06. 2008. godine iznosio je 440 miliona KM i za 2% je veći nego na kraju 2007. godine, dok je saldo suspendovane kamate veći za 12% i iznosio je 52 miliona KM.

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 23 : Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka								
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2006.		31.12.2007.		30.06.2008.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	150.390	43,8	197.719	48,2	225.292	49,6	131	114
B	79.451	23,1	105.446	25,7	105.584	23,2	133	100
C	36.574	10,6	35.717	8,7	41.120	9,0	98	115
D	77.181	22,5	67.086	16,4	78.581	17,3	87	117
E	141	0,0	3.865	1,0	3.847	0,9	2.741	100
UKUPNO	343.737	100,0	409.833	100,0	454.432	100,0	119	111

Prema izvještajima, banke su formirale rezerve za kreditne gubitke u skladu s propisima i visinom procijenjenog kreditnog rizika.

Analizirajući nivo formiranih rezervi ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2007. godine, rezerve za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne gubitke veće su za 11% i iznosile su 454 miliona KM, odnosno 3,5% rizične aktive sa vanbilansom, kao i na kraju 2007. godine. Sa 30. 06. 2008. godine banke su prosječno za B kategoriju imale izdvojene rezerve po stopi od 7,1%, za C kategoriju 25,1%, D kategoriju 53,4% i E 100%.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je još uvijek dominantni rizik kod najvećeg broja banaka kreditni

rizik, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su banke formirale po nalogu FBA, ali time se problem suštinski ne rješava.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontrinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulisano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvataju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica. Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- subsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tabela 24: Transakcije s povezanim licima					
Opis	DATI KREDITI ²⁴			INDEKS	
	31.12.2006.	31.12.2007.	30.06.2008.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs.i drugim povezanim pred.	21.333	26.083	83.112	122	319
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	38	145	261	382	180
Upravi banke	1.962	2.355	2.112	120	90
UKUPNO	23.333	28.583	85.485	123	299
Potencijalne i preuzete vanbil.obaveze	1.072	1.936	6.742	180	348

Na osnovu izvještajnih podataka može se zaključiti da se radi o malom iznosu kredita odobrenih navedenim kategorijama povezanih lica, te iako je obim transakcija s povezanim licima u

²⁴ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

porastu, ocjena je da nivo rizika nizak. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom..

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilansa uspjeha, banke u Federaciji BiH na kraju prve polovine 2008. godine ostvarile su pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od 29 miliona KM, što je na nivou sistema značajno smanjenje od 64% ili 52 miliona KM u odnosu na isti period 2007. godine, odnosno dostignut je nivo od svega 27% ostvarene dobiti u 2007. godini. Treba napomenuti da je na smanjenje finansijskog rezultata uticalo i sljedeće: obračunati porez (četiri miliona KM) i dobit banke (sa 29. 02. 2008. godine pripojena drugoj banci) za dva mjeseca 2008. godine u iznosu od 1,8 miliona KM (od 01.03.2008. godine na računima kapitala).

Positivan finansijski rezultat od 53,3 miliona KM ostvarilo je 15 banaka što je za 36% ili 30 miliona KM manje nego u istom periodu 2007. godine. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 24 miliona KM iskazan je kod šest banaka i isti je za 21,7 miliona KM veći u odnosu na uporedni period 2007. godine.

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

-000 KM-

Tabela 25 : Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak						
Datum/Opis	Na nivou sistema		Državne banke		Privatne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
30.06.2006.						
Gubitak	-8.451	9	-2.928	4	-5.523	5
Dobit	53.219	15	1.768	2	51.451	13
Ukupno	44.768	24	-1.160	6	45.928	18
30.06.2007.						
Gubitak	-2.224	4	-	-	-2.224	4
Dobit	83.265	19	3.146	3	80.119	16
Ukupno	81.041	23	3.146	3	77.895	20
30.06.2008.						
Gubitak	-23.957	6	-3	1	-23.954	5
Dobit	53.279	15	2.219	2	51.060	13
Ukupno	29.322	21	2.216	3	27.106	18

Kao i u ostalim segmentima i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (53,3 miliona KM) 70,5% ili 37,5 miliona KM se odnosi na dvije najveće banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 50,3%, dok se u ukupnom gubitku (24 miliona KM) samo na jednu banku u stranom vlasništvu, koja se s učešćem aktive 16,6% u sistemu nalazi na trećem mjestu, odnosi 17,4 miliona KM. Iskazani gubitak kod ove banke rezultat je izuzetno visokih rashoda iz poslova trgovanja vrijednosnim papirima.

Finansijski rezultat državnih banaka nema značajniji uticaj na ukupnu profitabilnost bankarskog sektora.

Na osnovu analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu poslovanja) ukupna profitabilnost sistema je značajno pogoršana u odnosu na isti period

prethodne godine. Generalno u sistemu, a posebno kod velikih banaka koje su nosioci profitabilnosti, ostvarena dobit je sporije rasla ili je manja kod većine banaka u sistemu kao posljedica bržeg rasta kamatnih i nekamatnih rashoda u odnosu na ukupne prihode. Međutim, nepovoljan finansijski rezultat najvećim dijelom je, kao što je navedeno, vezan za poslove trgovanja vrijednosnim papirima kod jedne banke. Treba istaći da je ta banka u prvoj polovini prethodne godine imala izuzetno visoku dobit po istom osnovu.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 397 miliona KM, isti je za 1% ili 5,1 milion KM smanjen u odnosu na uporedni period prethodne godine, a značajno manji u odnosu na uporedni period 2007./2006. godina (rast od 25% ili 81 milion KM). Ukupni nekamatni rashodi iznose 364 miliona KM, sa stopom rasta od 13% ili 42,7 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu to je pad od tri indeksna poena, što se pozitivno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

Ako se analizira struktura ukupnog prihoda i promjene u najznačajnijim kategorijama, može se zaključiti da i dalje raste učešće neto kamatnog prihoda na koji se odnosi 62,9% ukupnog prihoda (u istom periodu 2007. godine 59,2%), dok se učešće operativnih prihoda smanjilo sa 40,8% na 37,1%.

Ukupni prihodi od kamata iznose 447 miliona KM i u odnosu na uporedni period povećani su za 16% ili 60,1 milion KM, ali je ostvarena stopa rasta manja za 15 indeksnih poena. U strukturi ukupnog prihoda njihovo učešće povećano je sa 96,3% na 112,6%. Pozitivan trend rezultat je kontinuiranog rasta kreditnih plasmana, ali s evidentnim sporijim rastom kamatnih prihoda od stope rasta kamatonosne aktive od 25,1%, te manjim dijelom primjena odredbi MRS-a 18. S druge strane, na smanjenje stope rasta kamatnih prihoda uticala je, pored ostalog, suspenzija kamatnih prihoda zbog porasta nekvalitetne aktive od 12,8% u posmatranom periodu.

S druge strane, u odnosu na stopu rasta kamatnih prihoda, kamatni rashodi su imali brži rast, odnosno stopu od 32% ili 48 miliona KM, iznose 197,3 miliona KM. Takođe njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je sa 37,1% na 49,7% u odnosu na isti period prethodne godine. U usporedbi sa rastom prosječnih kamatonosnih izvora (stopa 15,1%) rashodi su imali brži trend rasta.

Rast kamatnih rashoda po depozitima od 28% rezultat je bržeg rasta oročenih i kamatonosnih depozita (23%) nego ukupnih depozita (13%), te trenda rasta kamatnih stopa na oročene depozite. Rast dugoročnih kreditnih zaduživanja, najvećim dijelom kod stranih finansijskih institucija od 17% i sredstava subordinisanog duga od 36% u periodu od 30. 06. 2007. godine do 30. 06. 2008. godine, kao i povećanje referentnih kamatnih stopa Euribor i Libor, doveli su do rasta kamatnih rashoda po ovom osnovu za 46%.

Iako je zbog bržeg rasta kamatnih rashoda neto kamatni prihod u iznosu od 249,7 miliona KM imao nižu stopu rasta (5% ili 11,7 miliona KM) nego kamatni prihodi, ipak se njegovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećalo sa 59,2% na 62,9%.

Međutim, i pored lošijeg finansijskog rezultata sistema, rast učešća neto kamatnog prihoda u ukupnom prihodu banaka je pozitivan pokazatelj trenda poboljšanja kvaliteta i stabilnosti zarada, jer banke sve veći dio prihoda ostvaruju iz osnovne djelatnosti, odnosno kreditnih aktivnosti.

Operativni prihodi iznose 147,2 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu manji su za 10% ili 16,8 miliona KM i smanjenje u strukturi ukupnog prihoda sa 40,8% na 37,1%. Na smanjenje operativnih prihoda najveći uticaj je imao enorman pad prihoda iz poslova trgovanja (sa 16,2 miliona KM na 0,2 miliona KM) kod jedne banke zbog velike promjene cijena na tržištu vrijednosnih papira, zatim smanjenje prihoda od naknada po kreditima za 60%, kao rezultat promjene računovodstvenih politika u segmentu metodologije tretmana i priznavanja prihoda po

osnovu naknada koje su vezane za kredite, i posebno zbog izraženijeg rasta dugoročnih kredita u odnosu na kratkoročne. U okviru operativnih prihoda nominalno i procentualno u odnosu na isti period prethodne godine izraženiji rast je ostvaren kod prihoda od naknada za izvršene usluge za 5,6 miliona KM ili 9%.

Ukupni nekamatni rashodi imali su nešto brži rast od neto kamatnog prihoda (5%), sa 30. 06. 2008. godine iznose 363,6 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine veći su za 13% ili 42,7 miliona KM. Istovremeno njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je sa 79,8% na 91,6%. Međutim, ako se uporedi njihov relativni i nominalni rast za period šest mjeseci 2007. godine u odnosu na isti period 2006. godine (16% ili 44,4 miliona KM), zaključak je da su banke dobro upravljale nekamatnim rashodima, stopa rasta je čak manja za tri procentna poena, a osnovni uzrok lošijeg finansijskog rezultata je smanjenje ukupnog prihoda, i to značajnog pada operativnih prihoda po poslovima trgovanja, te neto kamatnog prihoda, iz naprijed navedenih razloga.

U okviru nekamatnih rashoda nominalno i relativno najviše su rasli ostali operativni troškovi za 18,3 miliona KM ili 36%, njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda je povećano sa 12,8% na 17,6%, a sa 30. 06. 2008. godine iznose 69,7 miliona KM U okviru operativnih troškova iskazani su negativni efekti u trgovanju vrijednosnim papirima kod dvije banke u iznosu od 15,3 miliona KM, što se značajno negativno odrazilo na dobit sistema u prvoj polovini 2008. godine. U posljednje dvije godine oscilacije u određenim periodima iskazane kroz ostvarene prihode ili rashode, nominalno i relativno, ukazuju na veliki uticaj tržišnog rizika iz ovog segmenta poslovanja na finansijski rezultat, kako banaka koje se bave ovim aktivnostima, tako i na ukupan bankarski sistem.

Slijede troškovi plata i doprinosa sa rastom od 12,6 miliona KM i stopom od 14%, te troškovi poslovnog prostora i fiksne aktive u iznosu od 7,7 miliona KM i stopom od 13%. Troškovi rezervi za kreditne gubitke imali su neznatan rast od 6% ili pet miliona KM, što otvara pitanje adekvatnosti formiranih rezervi i mogućih skrivenih kreditnih gubitaka kod jednog broja banaka.

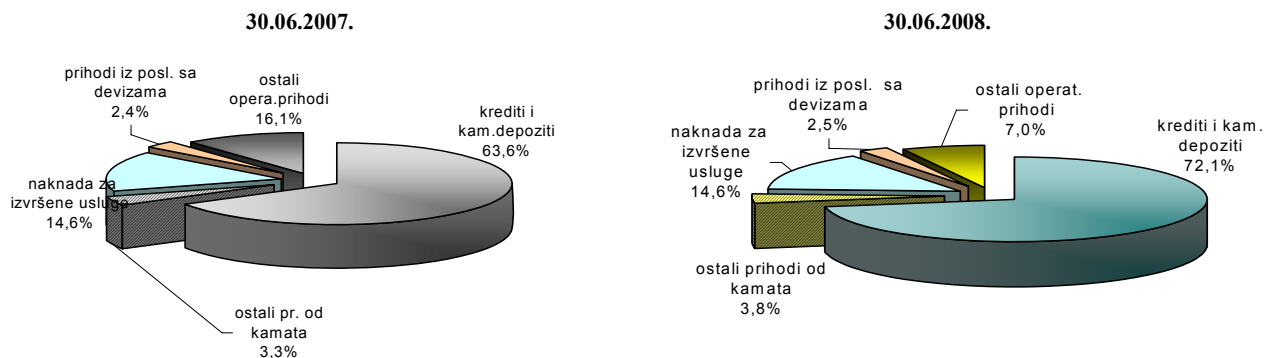
Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tabela 26 : Struktura ukupnih prihoda

Struktura ukupnih prihoda	30.06.2006.		30.06.2007.		30.06.2008.		INDEKS	
	Iznos	%	%	%	%	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	28.904	6,7	44.365	8,0	46.112	7,8	153	104
Kreditni i poslovi lizinga	256.716	59,4	323.891	58,8	377.643	63,6	126	117
Ostali prihodi od kamata	8.636	2,0	18.675	3,4	23.229	3,8	216	124
UKUPNO	294.256	68,1	386.931	70,2	446.984	75,2	131	116
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	81.983	19,0	87.602	15,9	88.325	14,9	107	101
Prihodi iz posl. sa devizama	14.275	3,3	15.571	2,8	15.371	2,6	109	99
Ostali operativni prihodi	41.313	9,6	60.847	11,1	43.489	7,3	147	72
UKUPNO	137.571	31,9	164.020	29,8	147.185	24,8	119	90
UKUPNI PRIHODI (I + II)	431.827	100,0	550.951	100,0	594.169	100,0	128	108

Grafik 19 : Struktura ukupnih prihoda

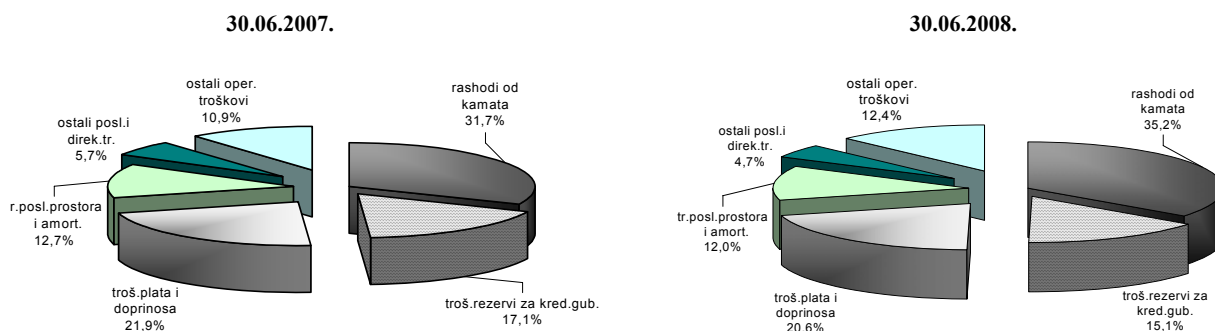

- u 000 KM-

Tabela 27 : Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	30.06.2006.		30.06.2007.		30.06.2008.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	80.770	20,9	105.276	22,4	134.545	24,0	130	128
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	25.182	6,5	37.457	8,0	52.099	9,3	149	139
Ostali rashodi od kamata	4.537	1,2	6.201	1,3	10.620	1,9	137	171
UKUPNO	110.489	28,6	148.934	31,7	197.264	35,2	135	132
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi rezervi za opći kred. rizik Potencijalne kreditne gubitke	69.454	17,9	80.230	17,1	84.790	15,1	116	106
Troškovi plata i doprinosa	89.964	23,2	102.979	21,9	115.610	20,6	114	112
Troškovi posl.prostora i amortizacija	52.245	13,5	59.549	12,7	67.257	12,0	114	113
Ostali poslovni i direktni troškovi	25.068	6,5	26.898	5,7	26.318	4,7	107	98
Ostali operativni troškovi	39.839	10,3	51.320	10,9	69.669	12,4	129	136
UKUPNO	276.570	71,4	320.976	68,3	363.644	64,8	116	113
UKUPNI RASHODI (I + II)	387.059	100,0	469.910	100,0	560908	100,0	121	119

Grafik 20 : Struktura ukupnih rashoda

U sljedećim tabelama dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

Tabela 28 : Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima

KOEFICIJENTI	30.06.2006.	30.06.2007.	30.06.2008.
Dobit na prosječnu aktivu	0,46	0,66	0,21
Dobit na prosječni ukupni kapital	4,23	6,25	1,95
Dobit na prosječni dionički kapital	5,51	8,89	2,83
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	1,88	1,94	1,79
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	1,41	1,34	1,05
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	3,29	3,28	2,84
Poslovni i direktni rashodi ²⁵ /prosječna aktiva	0,97	0,87	0,79
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	1,86	1,75	1,81
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	3,11	2,83	2,60

-u %-

Tabela 29 : Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 30.06.2008.

KOEFICIJENTI	30.06. 2008.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK U FBiH
Dobit na prosječnu aktivu	0,55	0,20	0,21
Dobit na prosječni ukupni kapital	1,49	2,00	1,95
Dobit na prosječni dionički kapital	1,82	2,96	2,83
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	2,10	1,78	1,79
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	1,56	1,04	1,05
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	3,67	2,81	2,84
Poslovni i direktni rashodi/prosječna aktiva	0,84	0,79	0,79
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	2,20	1,79	1,81
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	3,04	2,59	2,60

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, može se zaključiti da je profitabilnost ukupnog sistema lošija, što se vidi kroz pad ROAA (povrat na prosječnu aktivu) sa 0,66% na 0,21% i ROAE (povrat na prosječni dionički kapital) sa 6,25% na 1,95%, ali i pad produktivnosti banaka, mjerenoj odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive, sa 3,28% na 2,84%. Navedeni pokazatelji ukazuju da je pozitivan trend poboljšanja profitabilnosti iz ranijih perioda usporen, a što je primarno izraženo upravo kroz trend pada produktivnosti banaka.

Svi ključni finansijski pokazatelji profitabilnosti analizirani prema kriterijumu vlasništva u bankama, pokazuju da privatne banke posluju rentabilnije, produktivnije i efikasnije, što im osigurava konkurentnu prednost u odnosu na državne banke i ukazuje na nužnost završetka privatizacije preostalih državnih banaka.

Profitabilnost banaka će i dalje najviše zavisiti od kvaliteta aktive, odnosno izloženosti banke kreditnom riziku, posebno u vezi s rastom nekvalitetne aktive koja rezultira suspenzijom kamatnih prihoda. Sljedeći važan faktor je efikasno upravljanje i kontrola operativnih prihoda i troškova, a kod najvećih banaka, kako iskustvo pokazuje, posebno onih koji su vezani za poslove trgovanja vrijednosnim papirima. Takođe, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajući povrat za vlasnike banaka na uloženi kapital. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

²⁵ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

2.3. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz kreditni rizik, jedno od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu. Takođe, to je jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospijeca.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijeca instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

Rizik likvidnosti je u uskoj korelaciji s drugim rizicima, i često se negativno efektira na uspješnost i profitabilnost banaka.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 06. 2008. godine i dalje najveće učešće od 70,9% imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove²⁶) s učešćem od 15%, koji su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, a značajno su doprinijeli ročnom usklađivanju dospijeca stavki aktive i obaveza. S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija, iako je već duži period prisutan trend poboljšanja.

- u 000 KM-

DEPOZITI	31.12.2006.		31.12.2007.		30.06.2008.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po viđenju	4.079.002	48,7	4.747.689	46,6	4.572.578	43,2	116	96
Do 3 mjeseca	293.735	3,5	430.784	4,2	514.749	4,9	147	119
Do 1 godine	742.994	8,9	1.045.768	10,3	1.153.683	10,9	141	110
1. Ukupno kratkoročni	5.115.731	61,1	6.224.241	61,1	6.241.010	59,0	122	100
Do 3 godine	2.212.076	26,4	2.722.927	26,7	2.911.901	27,6	123	107
Preko 3 godine	1.051.515	12,5	1.243.809	12,2	1.419.193	13,4	118	114
2. Ukupno dugoročni	3.263.591	38,9	3.966.736	38,9	4.331.094	41,0	122	109
UKUPNO (1 + 2)	8.379.322	100,0	10.190.977	100,0	10.572.104	100,0	122	104

Analizirajući ročnu strukturu depozita prema dvije osnovne grupe, u odnosu na 2007. godinu, evidentne su manje pozitivne promjene, odnosno smanjenje učešća kratkoročnih depozita za 2,1 procentni poen i za isto porast dugoročnih depozita, tako da je njihovo učešće na kraju prve polovine 2008. godine iznosilo 59% i 41%.

²⁶ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i obaveze trajnog karaktera.

U kratkoročnim depozitima u odnosu na 2007. godinu nominalni pad od 175 miliona KM ili 4% ostvaren je kod depozita po viđenju, koji ujedno imaju i najveće učešće od 43,2% u ukupnim depozitima, dok su depoziti do tri mjeseca porasli za 84 miliona KM ili 19%, a depoziti do jedne godine za 108 miliona KM ili 10%. U ukupnim depozitima po viđenju najveće učešće i dalje imaju depoziti građana (39,7%), koji su u odnosu na 2007.godinu povećani za 4% ili 70 miliona KM.

Treba istaći da je kod dugoročnih depozita dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva od 46,4% i bankarskih institucija 28,7%, s blagim trendom povećanja njihovog učešća u prvoj polovini 2008. godine (sa 25,6% na 28,7%). U depozitima oročenim do tri godine najveće učešće od 58,8% imaju depoziti stanovništva (na kraju 2007. godine 62%), dok u periodu preko tri godine najveće učešće od 65,4% imaju depoziti bankarskih institucija (na kraju 2007. godine: 64,4%).

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tabela 31 : Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2006.		31.12.2007.		30.06.2008.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	210.852	3,1	214.223	2,4	203.533	2,0	102	95
Kratkoročni krediti	1.360.381	19,9	1.719.297	19,4	2.165.364	21,4	126	126
Dugoročni krediti	5.248.921	77,0	6.941.464	78,2	7.762.819	76,6	132	112
UKUPNO KREDITI	6.820.154	100,0	8.874.984	100,0	10.131.716	100,0	130	114

U posmatranom periodu 2008. godine dugoročni krediti su povećani za 12% ili 821 milion KM (61,4% ili 504 miliona KM od ostvarenog rasta odnosi se na kredite date stanovništvu), a kratkoročni za 26% ili 446 miliona KM (na privatna preduzeća se odnosi 83% ili 371 milion KM).

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 92% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 61,4%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 68%, uz stalni trend rasta, koji je u prvoj polovini 2008. godine iznosio relativno visokih 14% ili 1,26 milijardi KM, finansiranog iz depozitnih²⁷ i kreditnih izvora. Novčana sredstava smanjena su za 513 miliona KM ili 10%, a njihovo učešće sa 34,5% na 29,4%.

²⁷ Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Službene novine F BiH“, br. 88/07) od 01.01.2008.godine propisani su novi procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85 % izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospijeca do 30 dana mora biti angažirano u plasmane (instrumente aktive) s rokom dospijeca do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospijeca do 90 dana u plasmane s rokom dospijeca do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava (ranije 95%) s rokom dospijeca do 180 dana u plasmane s rokom dospijeca do 180 dana.

Banke su u 2008. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH. Stopa obavezne rezerve je od 01.01.2008.godine povećana na 18% (od 01. 12. 2005. do 31. 12. 2007. godine iznosila je 15%). Obavezna rezerva kao značajni instrument monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu zaustavljanja brzog rasta kredita ostvarenog u prethodnim godinama i smanjenja multiplikacije. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Za analizu likvidnosti koristi se više koeficijenata, a pregled najvažnijih je u sljedećoj tabeli.

- u % -

Tabela 32 : Koeficijenti likvidnosti

Koeficijenti	31.12.2006.	31.12.2007.	30.06.2008.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ²⁸ / ukupna aktiva	37,4	34,5	29,2
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	62,2	58,1	51,0
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	68,0	67,3	64,9
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ²⁹	69,6	73,7	80,8
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ³⁰	68,5	72,2	79,1

U prvoj polovini 2008. godine nastavljen je trend laganog pada kvaliteta osnovnih pokazatelja likvidnosti, najviše zbog daljeg rasta kreditnih plasmana, a u usporedbi sa 2007. godinom skoro svi promatrani pokazatelji imali su negativnu promjenu između pet i sedam procentnih poena. Iako ostaje konstatacija da je pozicija likvidnosti bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje dobra, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pokrivenošću kratkoročnih obaveza likvidnim sredstvima, navedena kretanja u prvoj polovini 2008. godine ukazuju na porast rizika likvidnosti, posebno zbog prisutne finansijske krize u svijetu koja se negativno reflektira na bankarske sisteme pojedinih evropskih zemalja, a banke u BiH su u vlasništvu velikih evropskih bankarskih grupa, koje pružaju značajnu finansijsku podršku našim bankama, kroz depozitna i kreditna sredstva. Dodatnu zabrinutost izaziva činjenica da su pozitivne promjene u realnom sektoru u Federaciji BiH neznatne, odnosno u ukupnom privrednom i ekonomskom okruženju u kojem banke posluju u BiH.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava, i dnevnog minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

²⁸ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

²⁹ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³⁰ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

- u 000 KM-

Tabela 33 : Pozicija likvidnosti- dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2006.	31.12.2007.	30.06.2008.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.478.292	3.974.722	3.494.456	114	88
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.201.670	3.686.972	3.289.788	115	89
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	5.135.086	6.094.193	6.237.360	119	102
4.Iznos obaveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.027.017	1.218.839	1.247.472	119	102
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	513.509	609.419	623.736	119	102
5.Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.451.275	2.755.883	2.246.984	112	82
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.688.161	3.077.553	2.666.052	114	87

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospjeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana.

- u 000 KM -

Tabela 34 : Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2006.	31.12.2007.	30.06.2008.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.111.643	5.678.451	5.231.757	111	92
2. iznos finansijskih obaveza	4.626.466	5.291.774	5.364.556	114	101
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	485.177	386.677	-132.799	80	
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	110,5%	107,3 %	97,5 %		
b) Propisani minimum %	100,0%	100,0%	85,0 %		
Više (+) ili manje (-) = a - b	10,5%	7,3%	12,5 %		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.622.709	6.283.942	5.805.788	112	92
2. iznos finansijskih obaveza	5.107.109	5.957.300	5.905.371	117	99
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	515.600	326.642	-99.583	63	
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	110,1%	105,5%	98,3 %		
b) Propisani minimum %	100,0%	100,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	10,1%	5,5%	18,3 %		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.245.949	7.032.175	6.755.197	113	96
2. iznos finansijskih obaveza	5.662.698	6.861.962	6.773.078	121	99
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	583.251	170.213	-17.881	29	
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	110,3%	102,5%	99,7 %		
b) Propisani minimum %	95,0%	95,0%	75,0 %		
Više (+) ili manje (-) = a - b	15,3%	7,5%	24,7 %		

Iz pregleda se zaključuje da su se banke na dan 30. 06. 2008. godine pridržavale propisanih ograničenja, i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

Likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH je, na osnovu svih iznesenih pokazatelja, na zadovoljavajućem nivou. Međutim, iako se kod većine banaka rizik likvidnosti ocjenjuje niskim ili srednjim, evidentno je da je trend rizika rastući. Kako je ovaj segment poslovanja i nivo

izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu navedeno, banke će u narednom periodu trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti i uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza banke na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka. FBA će, i putem izvještaja i on site kontrola u bankama, pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.4. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim usljed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka³¹ kojom se regulišu minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke.³²

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor i gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. 06. 2008. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 12% ili 1,8 milijardi KM (na kraju 2007. godine 15,6% ili 2,2 milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 55,6% ili 8,3 milijarde KM (na kraju 2007. godine 53,9% ili 7,6 milijardi KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu³³ i ukupno.

³¹ "Službene novine F BiH", br. 3/03, 31/03, 64/03, 54/04.

³² Članom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, a za ostale valute do 20%, i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

³³ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

-u milionima KM-

Tabela 35 : Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno)										
Opis	31.12.2007.				30.06.2008.				INDEX	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.330	17,7	1.882	22,3	1.021	12,9	1.524	17,1	77	81
2. Krediti	157	2,1	205	2,4	139	1,8	180	2,0	89	88
3. Krediti s val. Klauzulom	5.910	78,9	6.233	73,8	6.681	84,5	7.085	79,7	113	114
4. Ostalo	98	1,3	130	1,5	67	0,8	103	1,2	68	79
Ukupno (1+2+3+4)	7.495	100,0	8.450	100,0	7.908	100,0	8.892	100,0	106	105
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	4.632	65,8	5.518	69,0	5.064	66,3	5.991	69,5	109	109
2. Uzeti krediti	1.752	24,9	1.806	22,6	1.872	24,5	1.924	22,3	107	107
3. Dep. i kred. s val.klauz.	341	4,8	341	4,3	340	4,5	340	3,9	100	100
4. ostalo	315	4,5	325	4,1	362	4,7	373	4,3	115	115
Ukupno (1+2+3+4)	7.040	100,0	7.990	100,0	7.638	100,0	8.628	100,0	108	108
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	38		41		7		15			
2. Pasiva	429		431		312		313			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	64		70							
%	4,8%		5,2%							
Kratka					35		34			
%					2,4%		2,3%			
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	25,2%		24,8%		27,6%		27,7%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi³⁴ dominantno je učešće EURO, s tim da je u 2008. godini smanjeno za 3,6 indeksnih poena (sa 71,5% na 67,9%) uz smanjenje nominalnog iznosa sa 1,6 milijardi KM na 1,2 milijarde KM. Učešće EURO u obavezama je povećano sa 87,6% na 88%, odnosno nominalno sa 6,7 milijardi KM na 7,3 milijarde KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kreditu) i obaveza³⁵, koji je posebno značajan u aktivi (79,7% ili 7,1 milijarda KM) i ima stalni trend rasta, što je dijelom rezultat rasta uzetih inokredita kao sve značajnijeg izvora u strukturi pasive banaka. Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 20,3% ili 1,8 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 13,8% ili 1,2 milijarde KM i ostale valute 6,5% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2007. godine krediti ugovoreni sa valutnom klauzulom u iznosu od 6,2 milijarde KM su imali učešće od 73,8%, a ostale stavke u EURO 18,7% ili 1,6 milijardi KM). Od ukupnih neto kredita (9,8 milijarda KM) 73% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (94%).

Na drugoj strani, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (8,6 milijardi KM) najveće učešće od 84,6% ili 7,3 milijarde KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih obaveza minimalan i iznosi 3,9% ili 0,3 milijarde KM (na kraju 2007. godine učešće obaveza u EURO bilo je 83,8% ili 6,7 milijardi KM, a indeksiranih obaveza 4,3% ili 0,3 milijarde KM).

³⁴ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, fin. aktiva se iskazuje po neto principu (umanjena za rezerve za kreditne gubitke).

³⁵ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kreditu) i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema FBiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u prvoj polovini 2008. godine kretala u okviru propisanih ograničenja i u odnosu na 2007. godinu je poboljšana, čemu je doprinijelo i povećanje osnovnog kapitala od 9%.

Sa 30. 06. 2008. godine dugu deviznu poziciju imalo je 12 banaka, a kratku devet. Na nivou sistema iskazana je kratka devizna pozicija od 2,3% osnovnog kapitala banaka, što je za 27,7% manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 2,4% pri čemu su stavke finansijskih obaveza bile veće od finansijske aktive (kratka pozicija) i ista je za 27,6% manja od dozvoljene.

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

III ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Nakon što je konsolidacija i stabilizacija bankarskog sektora Federacije BiH dostigla zavidan nivo, naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na dalji napredak i razvoj sistema. To pretpostavlja neprekidan angažman svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti kako bi se obezbijedilo stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta što bi podsticajno djelovalo na banke i povratno, na privredu.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- nastaviti, kao i do sada, na provođenju aktivnosti, iz njene nadležnosti, na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka off-site i on-site kontrolama, sa težištem na ograničenim-ciljanim kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bančinog poslovanja, s ciljem da supervizija bude efikasnija i u tom smislu:
 - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijeđivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih principa i Evropskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji,
 - održati kontinuitet kontrole platnog prometa,
 - uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
 - unaprijeđivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organizovanje savjetovanja i pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, itd;
- kontinuirano operativno usavršavanje informacionog sistema koji će omogućiti rano upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;

- okončati proces preostalih privremenih uprava i ubrzati postupak likvidacija na osnovu zaključka Upravnog odbora od 29. 03. 2006. godine.

Takođe je potrebno dalje angažovanje institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- okončanju procesa privatizacije dvije državne banke;
- zaokruživanje i dogradnja regulative za finansijski sektor, koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje mikrokreditnih organizacija, preduzeća koja se bave lizingom, osiguravajućih društava, itd.;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru kako bi se dostigao nivo ostvaren u monetarnom i bankarskom sektoru;
- na osnovu dokumentovanih materijala stručno i profesionalno obrađenih u Udruženju banaka BiH, a putem Ministarstva finansija Federacije BiH, neophodno je ubrzano raditi na:
 - kontinuiranom dograđivanju zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći od Bazelskih principa i Evropskih bankarskih direktiva,
 - uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu,
 - uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga,
 - donošenju zakona o zaštiti povjerilaca i potpune odgovornosti dužnika,
 - donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi trebale koncentrisati aktivnosti na:

- daljnje kapitalno jačanje srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, solventnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- jačanje sistema interne kontrole i funkcije interne revizije koja će biti potpuno neovisna u radu;
- stalno unapređivati i saradivati s Udruženjem banaka BiH po pitanju stručnog osposobljavanja, izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i aktivno uključivanje u formiranju jedinstvenog registra neurednih dužnika-pravnih i fizičkih lica;
- redovno i ažurno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj : UO - 5 - 1/08
Sarajevo, 16.09.2008. godine

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilans stanja banaka po šemi FBA
PRILOG 3.....	Štednja stanovništva u bankama F BiH
PRILOG 4.....	Izvještaj o kretanju aktive bilansa i vanbilansnih rizičnih stavki
PRILOG 5.....	Bilans prihoda i rashoda banaka
PRILOG 6.....	Izvještaj o stanju i adekvatnosti kapitala
PRILOG 7.....	Podaci o zaposlenim u bankama F BiH

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 30.06.2008.godine

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	ABS BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trampina 12/VI	033/280-300, fax:280-230	ZUKIĆ ADNAN
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:472-159	AMER BUKVIĆ
3	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/663-500, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
4	FIMA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Kolodvorska br. 5.	033/720-070, fax:720-100	EDIN MUFTIĆ
5	HERCEGOVAČKA BANKA dd MOSTAR	Mostar	Kneza Domagoja bb.	036/332-901, fax:332-908	Privr.upravitelj - Nikola Fabijanić - 16.04.2007.
6	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	036/444-200, fax:444-235	PETAR JURČIĆ
7	INVESTICIJSKA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Paromlinska bb	033/277-900, fax:668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
8	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
9	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3.	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
10	NLB TUZLANSKA BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
11	POŠTANSKA BANKA BiH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Put zivota 2.	033/564-000, fax: 564-050	DŽENAMIR ABAZA
12	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:277-798	Privr.upravitelj - Maruf Burnazović - 17.07.2006.
13	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Emerika Bluma 8.	033/250-950, fax:250-971	PETER MÖLDERS
14	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Danijela Ozme 3	033/287-100, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
15	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2.	033/564-100, fax: 564-101	KENAN BOZKURT
16	UNA BANKA dd - BIHAĆ	Bihać	Bosanska 25	037/322-400, fax: 322-331	Privr.upravitelj - Stjepan Blagović - 01.05.2005.
17	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-121, fax:312-123	BERISLAV KUTLE
18	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	ESAD BEKTEŠEVIĆ
19	UPI BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
20	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
21	VOLKSBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Anđela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:295-603	REINHOLD KOLLAND

BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

AKTIVNI PODBILANS

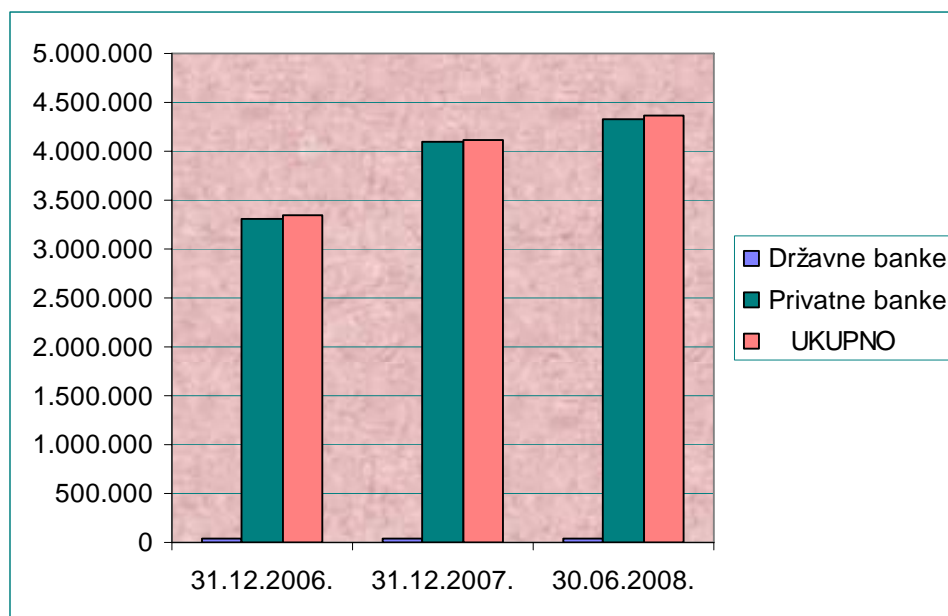
u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2006.	31.12.2007.	30.06.2008.
A K T I V A				
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.286.202	4.894.973	4.381.843
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	1.514.758	349.241	331.033
1b	Kamatonosni računi depozita	2.771.444	4.545.732	4.050.810
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	41.121	44.361	30.581
3.	Plasmani drugim bankama	105.390	69.314	54.568
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	6.820.154	8.874.984	10.131.716
4a	Kreditni	6.609.122	8.660.593	9.928.020
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	180	168	163
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	210.852	214.223	203.533
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća	4.801	4.204	6.052
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	314.012	363.270	377.745
7.	Ostale nekretnine	27.659	41.846	40.890
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	27.679	34.390	38.438
9.	Ostala aktiva	170.492	215.938	231.187
10.	MINUS:Rezerve za potencijalne gubitke	299.155	347.358	389.282
10a	Rezerve na stavke pozicije 4. Aktive	288.433	334.139	376.301
10b	Rezerve na pozicije Aktive osim pozicije 4.	10.722	13.219	12.981
11.	UKUPNA AKTIVA	11.498.355	14.195.922	14.903.738
O B A V E Z E				
12.	Depoziti	8.379.322	10.190.977	10.572.104
12a	Kamatonosni depoziti	7.529.517	9.368.121	9.626.144
12b	Nekamatonosni depoziti	849.805	822.856	945.960
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	7.802	7.376	7.247
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	7.802	7.376	7.247
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	2.890	3.289	3.289
15.	Obaveze prema vladi	0	0	0
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.420.944	1.856.471	1.973.152
16a	sa preostalim rokom dospjeća do jedne godine	196.381	357.425	390.434
16b	sa preostalim rokom dospjeća preko jedne godine	1.224.563	1.499.046	1.582.718
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	145.079	242.791	268.219
18.	Ostale obaveze	315.733	384.976	486.556
19.	UKUPNE OBAVEZE	10.271.770	12.685.880	13.310.567
K A P I T A L				
20.	Trajne prioritetne dionice	30.180	26.224	26.136
21.	Obične dionice	858.610	1.018.997	1.077.431
22.	Emisiona ažia	71.130	94.739	120.814
22a	na trajne prioritetne dionice	8.332	8.332	8.420
22b	na obične dionice	62.798	86.407	112.394
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	172.581	260.146	334.294
24.	Kursne razlike	0	0	
25.	Ostali kapital	94.084	109.936	34.496
26.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	1.226.585	1.510.042	1.593.171
27.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	11.498.355	14.195.922	14.903.738
	PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS	641.164	606.788	589.626
	UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	12.139.519	14.802.710	15.493.364

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA PO PERIODIMA

u 000 KM

	31.12.2006.	31.12.2007.	30.06.2008.
Državne banke	31.723	30.469	32.036
Privatne banke	3.308.413	4.086.820	4.334.908
UKUPNO	3.340.136	4.117.289	4.366.944

KLASIFIKACIJA AKTIVE I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.06.2008. godine

- AKTIVNI BILANS -

u 000 KM

R. br.	STAVKE AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	K L A S I F I K A C I J A					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	1.834.423	322.521	6.919	1.501	0	2.165.364
2.	Dugoročni krediti	6.736.252	822.679	131.826	72.062	0	7.762.819
3.	Ostali plasmani	50.588	1.685	26	29	0	52.328
4.	Obračunata kamata	47.423	8.245	8	0	0	55.676
5.	Dospjela potraživanja	72.552	40.702	20.552	66.015	0	199.821
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	294	176	0	3.242	0	3.712
7.	Ostala aktiva	5.036.735	7.410	2.706	2.602	3.847	5.053.300
8.	STAVKE AKTIVE BILANSA UKUPNO:	13.778.267	1.203.418	162.037	145.451	3.847	15.293.020
	a) Plative garancije	343.101	46.852	100	1.284	0	391.337
9.	b) Činidbene garancije	491.616	137.122	874	57	0	629.669
10.	Nepokriveni akreditivi	62.853	22.176	0	299	0	85.328
11.	Neopozive kreditne obaveze	1.427.493	87.922	582	97	0	1.516.094
12.	Ostale potencijalne obaveze	17.261	0	0	0	0	17.261
13.	STAVKE VANBILANSA UKUPNO:	2.342.324	294.072	1.556	1.737	0	2.639.689
14.	UKUPNO STAVKE BILANSA I VANBILANSA (8 + 13)	16.120.591	1.497.490	163.593	147.188	3.847	17.932.709
15.	Opšti kred.rizik i Potencijalni kred.gubici (r.br.14 X % gubitaka)	225.292	105.584	41.120	78.589	3.847	454.432
16.	Već formirane Opšte rezerve (A) i Posebne rezerve (B,C,D,E)	225.326	105.584	41.122	78.589	3.847	454.468
17.	VIŠE (MANJE) formiranih rezervi (R.br.16. - R.br.15.) + ili -	34	0	2	0	0	36

BILANS USPJEHA

u 000 KM

ELEMENTI	OSTVARENO 30.06. 2007.		OSTVARENO 30.06.2008.		INDEX 4 : 2
	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	
PRIHODI					
Prihod od kamata	386.931	96%	446.984	113%	116
Kamatni troškovi	148.934	37%	197.264	50%	132
Neto kamatni prihodi	237.997	59%	249.720	63%	105
Prihod od naknada i ostali operativni prihodi	164.020	41%	147.185	37%	90
UKUPNI PRIHOD	402.017	100%	396.905	100%	99
TROŠKOVI					
Rezerve za potencijalne gubitke	80.230	20%	84.790	21%	106
Troškovi plaća i doprinosa	102.979	26%	115.610	29%	112
Troškovi fiksne aktive i režije	59.549	15%	67.257	18%	113
Ostali troškovi	78.218	19%	95.987	24%	123
UKUPNI TROŠKOVI (bez kamata)	320.976	80%	363.644	92%	113
NETO PRIHOD PRIJE POREZA	81.041	20%	33.261	8%	41
Porez na prihod			3.939	1%	
NETO PRIHOD	81.041	20%	29.322	7%	36

UPOREDNI PREGLED O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA

AKTIVNI PODBILANS

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2006.	31.12.2007.	30.06.2008.
1	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit. nekumulat. dionice - novčane uplate	873.390	1.029.756	1.088.189
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit. nekumulat. dionice - uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisioh ažia ostvarenih pri uplati dionica	71.130	94.739	120.814
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	61.228	65.945	88.753
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	86.990	128.882	179.190
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	93.543	130.354	138.877
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	1.198.831	1.462.226	1.628.373
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	62.603	65.908	73.318
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	7.030	8.156	23.957
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke		2	81
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	40.105	52.089	54.394
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	109.738	126.155	151.750
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	1.089.093	1.336.071	1.476.623
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit. kumulat. dionice - novčane uplate	2.850	2.917	2.829
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit. kumulat. dionice - uložene stvari i prava	0	0	0
2.3.	Opšte rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	150.200	197.782	224.823
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	85.689	93.945	22.385
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordinisanih dugova najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala	139.251	191.575	206.861
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Osnovnog kapitala	0	0	5.000
2.8.	Iznos stavki-obaveza trajnog karaktera bez obaveze za vraćanje	5.828	50.855	56.358
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	383.818	537.074	518.256
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precjenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih lica koji prelaze 5% visine Osnovnog kapitala banke	17.236	16.036	16.036
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	0	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez saglasnosti FBA	0	0	0
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.4.)	17.236	16.036	16.036
A	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	1.455.675	1.857.109	1.978.843
B.	RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKVALENATA	8.282.086	10.740.880	11.994.347
C.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:B.) X 100	17,6%	17,3%	16,5%

BROJ ZAPOSLENIH RADNIKA PO BANKAMA

R.br.	BANKA	31.12.2006.	31.12.2007.	30.06.2008.
1	ABS BANKA dd SARAJEVO	297	326	349
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	104	145	166
3	BOR BANKA dd SARAJEVO	40	42	47
4	FIMA BANKA dd SARAJEVO	58	101	144
5	HVB CENTRAL PROFIT BANKA dd SARAJEVO	476	465	
6	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	98	93	91
7	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	492	550	605
8	INVESTICIJSKA BANKA FBiH SARAJEVO	84	104	110
9	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	163	154	164
10	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd V. KLADUŠA	66	65	65
11	LT GOSPODARSKA BANKA BANKA dd SARAJEVO	196		
12	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	479	472	485
13	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	595	831	882
14	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	63	97	113
15	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	170	163	165
16	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	1.348	1.543	1.666
17	TURKISH ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	108	129	149
18	UNA BANKA dd BIHAĆ	61	59	58
19	UNION BANKA dd SARAJEVO	175	179	178
20	UPI BANKA dd SARAJEVO	233	479	502
21	UNI CREDIT BANK dd MOSTAR	840	840	1.362
22	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	175	184	188
23	VOLKSBANK BH dd SARAJEVO	285	340	353
	UKUPNO	6.606	7.361	7.842